

mevlana

istediğin bir Şey
olursa bir hayır,
olmazsa
bin hayır ara

Mesnevi'nin hayata bakış açınızı değiştirecek en değerli 18 beyti

Yayıma Hazırlayan: Hakan Mengüç



“Aşk nasip işidir, hesap
işisi değil. Aşk adayıştır,
arayış değil. Sen
adanmış ve yanmışsan
bu uğurda, aşk sana
uzak değil.”

Dünyanın en çok okunan sufisi Mevlana, “Allah'a ulaşacak
pek çok yol var. Ben Aşk'ı seçtim...” derken bir “adanmışlık”
metaforu olarak aşkı koyar karşımıza.

Aşk, yaşam boyu süren bir anlam arayışı ve anlam
deneyimidir onun açısından.

Mevlana'ya göre, içinde aşk barındırmayan bir kalp
ya deliye aittir ya da ölüye...

Ney enstrümanını insanoğlunun yaradılışıyla özdeşleştiren
büyük sufinin *Mesnevi* adlı yapıtının ilk on sekiz beyti
kâinatın sırlarıyla dolu olması bakımından çok kıymetlidir.
Bu kitapta aşkla değer bulan hayat penceresinden
kâinatın sonsuz sırlarını izliyor olacaksınız.



₺15

KDV'den muafur.

www.destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

www.destekdukkani.com

%40 indirimli kitap satış sitesi!



DESTEK YAYINLARI: 1280

FELSEFE: 32

**MEVLANA / İSTEDİĞİN BİR ŞEY OLURSA BİR HAYIR,
OLMAZSA BİN HAYIR ARA**

Yayıma Hazırlayan: Hakan Mengüç

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Felsefe Serisi Yayın Koordinatörü: Özlem Küskü

Editör: Özlem Esmergül

Son Okuma: Devrim Yalkut

Kapak Tasarım: İlknur Muştı

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Haziran 2020

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-848-0

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42

Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkani.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari



Deniz Ofset – Nazlı Koçak

Sertifika No. 40200

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul



mevlana

istediğin bir şey olursa bir hayır, olmazsa bin hayır ara

Mesnevi'nin hayata bakış açınızı
deđiřtirecek ilk 18 beyti

Yayına Hazırlayan: Hakan Mengüç



Mevlana Kimdir?

Mevlana, 1207 yılında bugün Afganistan sınırları içerisinde bulunan Belh şehrinde dünyaya gelmiştir. Annesi Mümine Hatun, Babası ise Belh şehrinin ileri gelen sufilerinden olup, Sultanü-l Ulema yani “bilginlerin sultanı” unvanını almış olan Bahaeddin Veled’dir.

Babası Bahaeddin Veled yaklaşmakta olan Moğol istilası nedeniyle Belh şehriden göç etmek zorunda kalmıştır. Öncelikle Nişabur’a gitmişler, orada büyük sufilerden Feridüddin Attar ile karşılaşmışlardır.

Mevlana küçük yaşlarından itibaren babasından felsefe ve din dersleri almaya başlamıştır.

1214 yılında Bağdat’a, 1218 yılında Karaman’a göç etmişlerdir. Babası Bahaeddin Veled için Anadolu Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubat tarafından Konya’da bir medrese (okul) yapılmıştır.

Batıdaki Anadolu Selçuklu toprakları “Rum diyarı” diye tarif edildiği için isminin sonuna “Rumi” (Rum diyarında yaşayan) eki almıştır. Babası Bahaeddin Veled öldükten sonra (1231 yılında) medresede ders vermeye başlamıştır.

Sevgi ve saygı göstergesi olarak öğrencileri ve sevenleri tarafından “Mevlana” (Efendi) unvanını almıştır. Böylece “Mevlana Celaleddin-i Rumi” olarak anılmaya başlanmıştır.

“Efendimiz” anlamındaki “Mevlana” unvanı onu yüceltmek maksadıyla söylenmiştir. Bir diğer lakabı olan Hüdavendigâr ise Mevlana’ya babası tarafından takılmıştır ve “sultan” manasına gelmektedir.

Şiirleri dünya çapında onlarca dile çevrilen Mevlana Celaleddin-i Rumi ABD’de bir dönem “en çok tanınan ve en çok satan şair” haline geldi.

Şems ile tanışması

Mevlana Şems ile tanışmadan önce herkesin saygı duyduğu, danıştığı bir ilim insanıdır. Kendisini din ve felsefe konusunda ileri seviyede geliştirmiştir. Ama içinde hâlâ bir eksiklik olduğunu hisseder Mevlana. Aslında kendisinin de sonradan ifade edeceği gibi içinde aşk eksiktir.

“Güneşim, ayım geldi.

Gözüm, kulağım geldi.

O altın madenim geldi.

Başımın sarhoşluğu geldi.

Gözümün nuru geldi.

Bir dileğim olmuşsa

işte o dilediğim geldi.

Dün gece mumla aradığım dost

bugün bir gül demeti gibi yoluma çıkageldi.”

Konya’da bir caddenin kenarında turkuvaz rengine camlarla çevrilmiş, küçük bir telefon kulübesini andıran bir yapı vardır.

“İki denizin birleştiği yer” derler buraya... Şems ile Mevlana’nın ilk karşılaştığı yerdir. İki denizin birbirine kavuştuğu yer... İki deniz birbirine kavuştuğunda ne olur? Okyanus olur. Sonsuzluk olur.

Şems, görür görmez aradığı kişinin Mevlana olduğunu anlar ama onun bu aşk ateşinde yanmaya hazır olup olmadığını da sınamak ister.

Karşılaşmaları ile ilgili birçok rivayet vardır, bu rivayetlerden biri de şudur ki karşılaştıkları bu yerde Mevlana öğrencileriyle birlikte ve Şems kalabalığın arasından seslenir Mevlana’ya.

“Ey hoca, sana bir سوالım var” der.

Mevlana sesi duyar ama kendine seslenildiğini anlamaz. Bunun üzerine Şems bir kez daha ve yüksek sesle konuşur.

“Ey hoca sana bir سوالim var, cevaplar mısın?”

Mevlana döner ve siyahlar içindeki yabancıya dikkatle bakar. Duruşunu, özgüvenini ve kendinden eminliğini fark eder.

“Buyur...” der. “Sualin neyse sor.”

Kalabalık merak içindedir. Zira yabancıнын yaptığı edep kurallarına pek uymaz. İlle bir şey soracaksa Mevlana’nın sohbetlerinden birine katılmalıdır, orada kendisiyle konuşmalıdır. Sokak ortasında değil.

Etraftaki insanların şaşkın bakışlarından hiç etkilenmeyen Şems sorusunu sorar:

“Tüm bu okuduğunuz, öğrettiğiniz ilmin gayesi nedir?”

Mevlana bir kez daha alıcı gözle süzer yabancıyı.

“İlmin gayesi dinin yasakladıklarından kaçmak, emir buyurduklarını yapmaktır” der.

“Hayır” der Şems.

Kimse inanamaz duyduklarına. O “hayır” sesi Konya sokaklarında yankılanır. Çünkü koskoca Mevlana’ya hayır demek kimsenin haddine değildir.

Mevlana sükûnetini bozmaz ve “Nedir peki? Sen söyle” der.

“İlmin gayesi, Yaradan’a ulaşmaktır. Aşktır. Aşka ulaşmayan ilim, ilim değildir. İlim seni aşka götürmüyorsa, cehalet ondan daha hayırlıdır.”

Mevlana, karşısındaki insanın derinliğinden emindir artık. Onu kendi kütüphanesine sohbet etmeye davet eder.

Mevlana’nın kütüphanesi büyüleyicidir. Kitaplarının hepsini okumuş olması da ayrıca hayranlık uyandırıcıdır.

Lakin Şems bundan hiç etkilenmemiş gibidir. “Herkes senin büyük bir bilgin olduğunu söylüyor...” der Şems. “Ben de senin bildiklerini bilmek isterim. Bana en sevdiğin, önem verdiğin ve hep okuduğun beş kitabını gösterir misin?”

Mevlana, Şems’in dediğini yapar ve beş kitap indirir kütüphaneden. Şems kitapları alıp inceler. Sonra elinin tersiyle hepsini kütüphanenin önündeki küçük havuza atar.

Mevlana telaşla kitaplarını kurtarmak için hamle yapar ama hepsinin mürekkepleri birbirine karışmıştır çoktan.

“Aradığın şey o kitaplarda değil...” der Şems. “Aradığın şeyi okuyarak bulamazsın. Onu ancak kalbinle bulursun. Dünyadaki bütün kitaplar, bütün hesaplar aklın bir oyunudur sadece. İnsan aklının oyunu... Bütün bu kelimeler, sözler, laflar sevginin yerini tutmaz. Okuyarak öğreneceksindir belki ama ancak aşkla anlayacaksın.”

Mevlana bu sözler karşısında buz kesilir. Sadece susar ve dinler.

“Kır kalemin ucunu...” der Şems. “Bundan sonraki yolculuğumuz aşk yolculuğudur. Aşk kalem yazmaz ki kitaplarda bulasın. Bırak artık kitapları. Sen aşk denizine dal. Seni bu noktaya getiren bilgiler senin buradan sonra ilerlemeni engeller. Onları bırakmayı, vazgeçebilmeyi göze al.”

Mevlana yıllardır susuzluğunu çektiği ilme kavuştuğunu hisseder sonunda. Hocası, yoldaşı, gönüldaşı gelmiştir nihayet.

Zorlu bir yol olacağını biliyordu.

Öğrendikleriyle ilim yolculuğunda devam edebilirdi. Ama aşk yolunda ilerlemek için başka yürüme biçimi seçmeliydi ki bunu ona ancak Şems hatırlatabilirdi.

Mevlana ilmin kapılarında kalmaya razı olmadı. Aşk yolunda ilerlemeyi seçti. Bütün öğrendiklerini geride bırakmaya razı oldu. Eleştirilmeyi de, dinsizlikle yaftalanmayı da göze aldı. Ama aşk yolculuğundan vazgeçmedi. Çünkü biliyordu ki aşk insanı yakar ama yanmak da ruhu olgunlaştırır. Bu yüzden “Hamdım, piştim, yandım!” demiştir Mevlana aşk yolunu yürürken.

Mevlana'nın eserleri

Mesnevi

Divan-ı Kebir (Büyük Divan)

Fihi Ma-Fih

Mecalis-i Seb'a

Mektubat (Mektuplar)



*“Sen
yola çık,
yol sana
görünür...”*



"Ney Mesnevisi"ne Giriş

Mesnevi'nin İlk "On Sekiz Beyti"

1300'lü yıllarda yaşamış din ve astronomi âlimi Ahmed Eflaki Mevlana ve Mevlevilik üzerine yazılmış en kapsamlı ve en eski kaynak olarak kabul edilen *Menâkıbü'l Ârifîn* kitabında *Mesnevi*'nin sadece ilk on sekiz beytini Mevlana'nın kendi eliyle yazdığını, diğer binlerce beyti de Hüsamettin Çelebi'ye yine bizzat kendisinin yazdığını ifade eder.

Mevlana'nın kendi elinden çıkmış olması üzerine, *Mesnevi*'nin ilk on sekiz beyti, Mevleviler açısından çok kıymetlidir. İlk on sekiz beyte "Mesnevi'nin kalbi" diyen sufiler de vardır. Yine bazı mutasavvıflar geri kalan 25 bin 682 beytin, ilk on sekiz beytin birer açıklaması olduğunu ifade ederler.

Peki, ne anlatır o “on sekiz beyit”?

Muhakkak ki Ney’i anlatır...

Bu yüzden ilk on sekiz beyte “Ney Mesnevisi” de denir.

Dolayısıyla ney enstrümanı Mevlevilerin ve sufilerin bedene üflenene ruh kadar kıymet verdikleri ilahi dokunuşun sesine aracılık eden vazgeçilmez parçalarıdır. Çünkü ney sadece sesiyle değil anlattığı hikâyeyle ve Mesnevi’deki konumu itibarıyla de sırlarla ve bilgelikle yüklüdür.



*“Allah’a ulaşacak
birçok yol var.*

*Ben Aşk’ı
seçtim...”*



I. BEYİT

*Dinle Neyden Duy Neler Söyler Sana
Derdi Vardır Ayrılıklardan Yana*

“Dinle!”

“Oku!” diye başlayan Kuran-ı Kerim’den sonra insanoğluna yapılan en kıymetli çağrıdır bu. “Olan”ın içindeki hayrı ve sınavı okuyabilme kabiliyetiyle yaratılmış insanoğlunun, “olan” her şeyin içindeki hayrın ve sınavın söylediklerini de işitebilmesi kâmil insan olmanın değerlerinden biri...

Mevlana, *Mesnevi*’nin önsözünde “*Bu kitap Allah’ın sırlarının açıklayıcısının, açıklayıcısının açıklayıcısıdır*” der.

Dolayısıyla sırlarla dolu bir kitabın derinliklerine dalmaktan söz ediyoruz burada. Her satırın, her beytin üzerinde hassasiyetle durmak gerekir.

Bişnev

Bişnev, yani “Dinle!” yazar *Mesnevi*’nin ilk satırında...

Kitabın kapağını açar açmaz bir “B” harfi karşılar okuru.

“Dinleyeyim ama neyi?” diye bir soru peyda olur hemen okurun zihninde...

Halbuki soruyu sorarken bile cevabı verdiğinin farkında değildir.

“Dinleyeyim ama neyi?”

Dinle ey insan, neyi dinle...

Farsçada “bişnev” diye yazılır “dinle”.

Mesnevi’nin “B” harfiyle başlaması çok önemlidir. Kuran-ı Kerim’deki bütün sureler de aynı şekilde “B” harfiyle başlar. Hepsinin önünde “Bismillah” vardır. Besmelenin önünde yer almadığı tek sure Tevbe Suresi’dir ki o da “Beratun” diyerek başlar... Yani yine “B” harfiyle konuşur.

Peki nedir “B” harfinin sırrı?

Neden Mevlana da “bişnev” diyerek “B” harfiyle başlamıştır *Mesnevi*’sine?

Sufiler, “*Kâinatın sırrı Kuran’dadır. Kuran’ın sırrı Fatiha’dadır. Fatiha’nın sırrı başındaki besmelededir. Besmelenin sırrı ‘B’ harfindedir. ‘B’ harfinin sırrı da, B’nin altındaki noktadadır*” derler.

Arapça “B” harfi řu şekilde yazılır:

ب

B’nin altındaki nokta “ney”i anlatır?

“Neden o büyük sır, bu küçük noktanın içindedir o halde?” diye sormadan edemiyor insan zihni değil mi?

Bugün biliyoruz ki, evren de nokta kadar küçük bir atomdan oluşmuştur. Bilim insanları, içinde yaşadığımız evrenin önce küçük bir tekillikten ibaret olduğunu, ancak zamanla genişlemeye başladığını, hatta hâlâ evrenin genişlemeye devam ettiğini açıklıyorlar. Dolayısıyla bilime göre de her şey birbiriyle bağlantılı...

Sufiler de aynı şekilde her şeyin Allah’tan geldiğini, Allah’ın bir parçası olduğunu yani O’ndan gelip yine O’na döneceğimizi söylerler.

B’nin altındaki nokta, hepimizin ve her şeyin birbiriyle ayrılmaz bir bütün olduğunu ve o bütünün farkına varmamız, derinliğini keşfetmemiz gerektiğini anlatır.

Hazreti Ali’nin “*İlim bir nokta idi, cahiller onu çoğalttı*” sözünü hatırlayın...



*“Bir damla olma,
kendini deniz
haline getir.*

*Mademki denizi
özlüyorsun,
damlayı
yok et gitsin.”*



“B” Harfinin Sırrı...

Hız. Mevlana *Mesnevi*'de henüz ilk sözüyle “Dinle!” derken bile bir “B” (ب) harfiyle dahi ne çok şey anlatır, ne çok sırra ışık tutar.

Sufiler, tasavvufun ilk ve en önemli unsurunun sohbet ve hizmet olduğu konusunda hemfikirdirler. Sohbet de ancak iyi bir dinleyiciyle mümkün olabilir. Duymakla dinlemek aynı şey değildir.

Sağlıklı bir kulak her şeyi duyar ama yine de dinlemeyi beceremeyebilir. Dinlemek, yalnızca kulakla değil, aynı zamanda beyinle, odakla, hisle, algıyla, hazır olmakla, gönülle, bilgelikle, sakinlikle, yavaşlıkla ve yine bilgiyle ilgilidir. Dolayısıyla tasavvufta dinleyicilik de bir tür ustalıktır. Öğrenmek ve gelişmek ister.

Hizmet ise dinlediklerinle ilgili cimriliğe sapmadan, bildiğini başkalarıyla cömertçe ve hiç zorlamadan paylaşabilmekle, esirgememekle mümkündür.

İşte tam da bu yüzden “Dinle!” derken Mevlana’nın öğütlediği şeyin hiç de amaçsız ve öylesine olduğu söylenemez. *Mesnevi*’nin her beytinde sır yüklüdür... Dinlemesini bilene... Neyi dinlemesi gerektiğini bilene...

Kısacası tasavvufun özünde “dinleyište ustalaşmak” vardır diyebiliriz.

Kültürümüzde de dinlemenin önemine dikkat çeken deyişlere sahibizdir aslında:

“Söz gümüşse sükût altındır.”
“Bin dinle bir konuş...”

Hepsi dinlemenin ne kadar önemli olduğuna dikkat çeken deyişlerimizdir. Canlılar arasında zekâsıyla ve konuşma yeteneğiyle, daha doğrusu diller icat edebilme becerisiyle de üstün bir varlık olarak kabul edilen insanoğlu, konuşarak değil dinleyerek gelişir tekâmül yolunda. Dinleyen insan öğrenir, dinleyen insan neyi yapıp neyi yapmaması gerektiğinin kararını alabilir, dinleyen insanın muhakeme gücü gelişir, dinleyen insan bilinçlenir, büyür, gelişir, dönüşür ve en önemlisi de düşünme sanatını kavrar. Düşünmek de sadece zihnin bir hüneri değildir zira... Kalbin de dinlemeye çekilip geleni anlama ve kabul etme süreci vardır. Kalbin de bir karar alma yetisi vardır.

Maharet iyi konuşan değil, iyi dinleyen olabilmektir. Çünkü doğru ve etkili konuşabilenler, iyi dinleyici olanlardır her zaman.

Dinlemeyenler öğrenemezler

Öğrenemeyenler bilemezler

Bilemeyenler olamazlar

Olmanın yolu bilmekten geçer

Bilmekse dinlemekle başlar.

Her açıdan büyük bir sabırsızlık ve acelecilik içinde yaşayan günümüz insanı, kolay öğrenmenin peşinde artık. Dinlemeden öğrenmeye çalışıyor, anlamadan uygulamak istiyor, uygular uygulamaz hemen kazanabilmenin hayalini kuruyor. Ne beyhude bir hayal, ne yersiz bir beklenti...

Bağdatlı Ruhi'nin sabırsız insanlar hakkında sarf ettiği çok kıymetli bir beyti vardır:



*“Gör zahidi kim sahib-i irşad olayım der
Dün mektebe gitti bugün üstat olayım der...”*



Dün ilim sahibi olmaya ve öğrenmeye bir adım atıp, bugün ustalığa soyunmaya kalkışmak, kulağa bile ne kadar komik geliyor halbuki değil mi?

İnsan zihni ne yazık ki her olayda sonuç odaklı çalışıyor. Sürecin hiç ama hiçbir önemi yok... Oysa hayat bile sürece meftun bir yol... Nasıl öleceğin bile yolu yürüyüş biçimine bağlı.

Nasıl bir usta olacağın ya da bir usta olup olamayacağın bile yolda ne kadar yürüdüğünle ilgili değil, nasıl yürüdüğünle ilgili... Yol boyunca akıl ve gönül haznene seni ustalaştıracak neler kattın ya da katamadın?

Yaşam yolculuğunda kaç saat ders çalıştığının bir önemi yok!

Dersi nasıl dinlediğinin ve ne kadar anladığının bir önemi var.

Kaç adım yol gittiğinin bir önemi yok!

Terlemekten ne anladığının bir önemi var.

Kaç para kazandığının bir önemi yok!

Kime ne kazandırdığının bir önemi var...

Ne zaman öleceğinin bir önemi yok!

Hayatı nasıl yaşadığının bir önemi var.

Sonuç odaklı yaşayan insanoğlu, ne yazık ki sürece verilen emeğin sonucu değiştireceğini ya unutmuş ya hatırlamak bile istemiyor.

Çünkü yeni çağ, bir hız çağı...

Üstelik kısa süreli sonuçların çağı...

Herkesin ve her şeyin bir yedeği var. Sen değilsen başkası... Oysa “sen” yoksan, başkası da yoktur.

“Dem” durup beklemek demek değildir sadece... Hiçbir şey yapmıyor gibi görünürken bile çok şey yapabiliyor olmak demektir ki bu da başka bir ustalık sanatıdır işte...

Dem, sessizliğin içindeki sesi duymaktır, dem bilgiyi sınamaktır, sorgulamaktır, üzerine düşünmek, ölçüp tartmak, kullanmaya hazır olmayı beklemek hatta hazırlanmaktır.

Dem, bir kitap okuyup üzerine de uyku uyumak değildir. Hikâyeyi yaşamaya devam etmektir, sonsuz olasılıkları üzerine derin muhakemeler yapmaktır, hikâyeyi anlamaktır... Üstelik onaylasan da onaylamasan da hiç yargılamadan anlayabilmektir. Okuduğumuz kitapları çabuk unutuyor olmamızın sebebi de budur işte. O kitabın üzerinde demlenilmemişe, düşünülmemişe, içsel muhakemesi yapılmamışsa, içeride fikir mesaisi harcanmamışsa, enine boyuna bir iç süzgeçten geçirilmemişe uçar gider. İçselleşmeyen bilgi bir işe yaramaz. Bu yüzden çok kitap okumak, “Haftada iki tane üç tane bitirdim!” diye övünmek sayı fetişizmine düşmekten başka bir şey değildir. Ayda bir kitap okuyup üzerine demlenmek, haftada beş kitabı okuyup unutmaktan daha evladır.

Ama acelecilik, sayı fetişizmi, sabırsızlık ve sonuç odaklılık sürecin sağlayacağı kalıcı katkıyı ne yazık ki zedeliyor.

Kimse uzun süre bir kitap üzerinde demlenmeye razı değil... “Haftada beş tane bitirdim!” demenin popülizmi çok daha tatlı, ayrıca daha hızlı getirileri var.

Ben ney öğrencilerime yaptığım ilk konuşmada onlara her zaman hep şunu söylerim:

“Ney en çabuk terk edilen enstrümandır. Heveslisi çok olur, ama bırakıp gideni de çoktur...”

Maalesef bu bir hakikat...

Yıllardır ney hocalığı yapıyorum... Türlü çeşitli öğrenciler gördüm, hepsinin kendine özgü bir başlama bahanesi ya da hevesi olabilir, bunları tartışamam, hüküm de veremem ama bırakanların neden bıraktığı konusunda net konuşabilirim.

Çoğu öğrenmek konusunda aceleci davranıp istedikleri olmayınca neyi terk ettiler.

Ellerine neyi alır almaz hemen bir parça çalmak beklentisi içindeydiler. Kimsenin beklemeye sabrı yok. Fakat bu acelecilikleri onları daha da geciktiriyordu ki bunun kesinlikle farkında bile değillerdi. Çünkü dinlemiyorlardı.

“Ney sabır sanatını öğretir önce” dediğim halde duymuyorlardı beni, daha doğrusu anlamıyorlardı... Dinlemeye kapalıydı kulakları...

Ney konusunda hepsinden önce temiz ses üfleyebilmek önemlidir. Temiz sese ulaşmadan eser çalmaya çalışmak süreci bozguna uğratır. Vakit ve enerji kaybından başka bir şey değildir. Lüzumsuz bir heves kırıklığı...

Eski Mevlevi dergâhlarında öğrencinin eser çalma hevesine kapılmasını önlemek için, neyin yedi deliğini de bir yıl boyunca delmezlermiş. Böylece neyzen adayları bir sene boyunca sadece temiz ses üfleyebilmeye odaklanırlarmış. Bunu başarabilenler ancak eser üflemeye geçmeyi hak ederlermiş.

Bu ders tekniğini günümüz şartlarında uygulamak pek mümkün değil ama şunu bilmek çok kıymetli:

“Sonuç” tek başına bir hedef olamaz... “Süreç” de sonuca dahildir çünkü insan zaten yoldayken büyür, final çizgisinde birdenbire gelişmez. O final ipini göğüsleyip ustalıklarıyla zirvelere çıkanlar da uzun yollar boyunca büyüyüp gelişerek geldiler. Zirvede birden bire çiçek açmadılar.



*“Bizi bizden
başkası zaten
ayıramazdı.*

*Bize bunu bizden
başkası yapamazdı.*

*Ah be sevgili;
hamdım belki
ama piştim
yandım.*

*Zaten beni
senden başkası
yakamazdı.”*



Ustalık Yolunda Acelecilik, En Büyük Düşmandır...

Uzak diyarlardan bir genç, meşhur bir sufinin peşine düşer ve kalkıp yanına gelir. Kendisinin öğrencisi olmak istediğini söyler. Sufi de “Kapımız her gelen kişiye açıktır” diyerek kabul eder onu.

Genç, heyecanlanmış, mutludur. Meşhur sufinin öğrencisidir artık. “Ne kadar zaman sonra sizin gibi bir sufi olabilirim?” diye sorar.

“Eğer beni gerçekten layıkıyla dinlersen ve dediklerimi yaparsan iki yılda olursun” diye karşılık verir sufi...

Öğrenci biraz düşünür ve zamanı hayli uzun bulur.

“Peki daha çok çalışırsam ne kadar sürer?” diye sorar.

Sufi gülümser. Sükûnetle, tatlı bir dille cevap verir:

“O zaman en az dört yıl sürer.”

Öğrencinin akli karışır. Bu işte bir yanlışlık var gibi gelir. Biraz gerilmiştir.

“Ben gece gündüz çalışmaktan bahsediyorum!” diye hiddetlenir biraz. “Uykumdan bile feragat edeceğim, gerekirse yemeyeceğim içmeyeceğim, gece gündüz çalışacağım. İşte o zaman ne kadar sürer sizin gibi bir sufi olmam onu söyleyin siz bana...”

Sufi hâlâ sakindir. Tatlı sesiyle ve gayet ciddi bir ifadeyle “Hımmm... Yani sen gece gündüz hiç uyumadan çalışacaksın öyle mi?” der.

Öğrenci şevke gelmiştir nihayet. “Evet, evet!” der. “Hiç uyumadan çalışacağım, gece gündüz... Ne gerekiyorsa yapacağım. Kimsenin yapamadığını yapacağım...”

Sufinin bakışları derinleşir. Aklının içinde ciddi bir hesap yapıyor gibidir.

“O zaman en az on yıl sürer” diye cevap verir.

Demem o ki, ustalık yolunda acelecilik, en büyük handikaptır... Hatta en büyük düşman... Yürümediğiniz yolun seyyahı olamazsınız. İçinde boğulmadığınız deniz hakkında konuşamazsınız. Issızlığında kaybolmadığınız çölü kimseye anlatamazsınız. Hem zaten anlattığınıza da kimse inanmaz...



“Aşk kime benzer?”

diye sordu.

*“Aşk bir neyzene
benzer” dedim.*

*“Aşk bir neyzene
benzerse biz neyiz?”*

diye sordu.

“Evet...” dedim.

“Çok doğru.

*Aşk bir neyzene
benzerse, biz Ney’iz!”*



Sazlıktan Dergâha Uzanan, Sınavlarla Dolu Bir Yolculuk

Hız. Mevlana, tasavvuf felsefesinin temelini anlatırken neye büyük önem vermiştir. Çünkü ney sadece çıkardığı ses itibarıyla değil, sazlıktan itibaren oluşumu boyunca insanoğlunun yazgısına temsilcilik eder adeta.

Neyin oluşum hikâyesini ilk dinlediğimde henüz on beş yaşındaydım.

Canlı dinlediğim bir ney sesi beni kendine âşık etmişti. Sonra o neyzen hocam olmuştu. Bana teknik açıdan ney üflemeyi öğretmemişti belki ama felsefesini anlamak adına her şeyi anlatmıştı. O zamanlar ben Bursa'da yaşayan gelecek telaşı içinde bir gençtim. Ney üflemeye heves etmiştim, tıpkı diğer öğrenciler gibi bir an evvel ney üflemeyi öğrenmek istiyordum. Hocam bu telaşımı anlamış olacak ki bana ilkönce neyin felsefesini bilmem gerektiğini anlattı.

“Neyin kamışlıktan itibaren başlayan yolculuğunu bilir misin?” diye sordu bana. “Sazlıktaki kamışın hangi süreçlerden geçtiğini merak ettin mi hiç?”

Ustam, üflediği neyleri kendi elleriyle yapardı. Neyzenlerin deyimiyle kendi neyini açardı. Neyzenler ney yapmak deyimini kullanmazlar, bunun yerine “ney açmak” derler. Çünkü neyle birlikte hem sırları açarsın hem engelleri aşarsın.

Ustam yerinden kalktı ve atölye olarak kullandığı küçük odaya geçti. Ben de peşinden ayağa kalkıp onu izledim.

“Şimdi sana neyin çilelerin yolundan nasıl geçtiğini anlatmanın zamanı geldi...” dedi. “Şimdi beni iyi dinle evlat! Çünkü bu hikâyede derin sırlar vardır. Neyin hikâyesini dinlerken düşüneceksin ve yepyeni şeyler keşfedeceksin ama nasibin kadar.

Neden Mevlana hem *Mesnevi*'de anlatmak için hem de tasavvufun temeli olarak neyi seçmiştir biliyor musun?

Cevabını vereyim evlat:

Çünkü ney, insana çok benzer.

Neyin yolculuğu insanın yolculuğuna çok benzer.

Neyin kâmile, yani kemale erişmesi, insanın kemale ulaşmasının hikâyesidir aslında.

Ney, insanın olgunlaşma sürecine temsilcilik eder.

Şimdi seni bir yolculuğa çıkaracağım evlat. Zayıf bir kamışın, hangi yollardan geçerek içli bir neye dönüştüğünü öğreneceksin.”

Ustam eline ham bir kamış alıp gösterdi bana. Yeni koparılmış olduğu taptaze bir yeşil renge sahip olmasından belliydi.

“Bak evlat...” dedi “Sulak yerlerde muhakkak buna benzer kamışlar görmüşsündür. Kamışlar, özelliksiz bitkilerdir. İşe yarar, kullanışlı hiçbir yönleri yoktur. Yenmezler, içilmezler, ev yapımında kullanılmazlar... Sulak yerlerde kendi başlarına büyürler, mevsimi gelince de ölüp giderler.

Fakat bir ney ustası, özelliği olmayan kamışlardan birini eline aldığı anda artık o kamış için çok önemli ve çok değerli bir yolculuk başlar.

Ney ustası, kamışı bulunduğu yerden aldığı anda, neyin de ilk ayrılığı orada başlamış olur. Neyin yolculuğunun ilk adımı ayrılık acısıdır.”



*“Sabret ki
her şey
hissettiğin
gibi olsun.
Sabret ki
her şey
gönlünce
olsun.”*



Bir Ayrılıkla Başlar İnsanoğlunun Öyküsü

“Bir ayrılıkla başlar neyin yolculuğu...” diye devam etti ustam. Sesinde bir dinginlik, ciddiyet ve hüznün hâkim... Önceleri anlamadım, “Hüzün de niye ki şimdi?” diye düşündüm. Sonra anlayacaktım ney ile hüznün arasındaki ilişkiyi.

“Bir vazgeçişle yola çıkar ney...” dedi. “Unutma ki her seçim bir vazgeçiştir evlat ve insan bir yola çıkıyorsa, diğer bütün yollardan vazgeçmiştir. Dolayısıyla bir seçim yapmak, diğer sonsuz seçenekleri gözden çıkarmak sayılır bir yerde... Bu çok önemli bir sınavdır. Önce vazgeçmeyi bilmek gerekir...

Ben neyin hikâyesini anlatmaya devam ederken sen de kamışın kaderiyle kendi yaşamın arasındaki izdüşümlerini fark et ve kendinle özdeşleştir.

Neyin ilk yolculuğu ayrılıkla başlar. O yüzden Mevlana ilk beyitte ‘*Dinle neyden duy neler söyler sana, derdi vardır ayrılıklardan yana*’ der.

İnsan da inananlar açısından bakıldığında ruhlar âleminden koparak anne karnına varmıştır. Dokuz ay boyunca anne karnında gelişerek ve büyüyerek geçirdiği rahat, mutlu ve huzurlu deneyimin sonunda buradan da ayrılarak dünyaya gelir.

Dünyaya gelen bir bebeğin ilk tepkisi nedir?

Ağlamaktır değil mi?

Evet... Hepimiz doğduğumuzda ağladık önce.

Annemizin bize sağladığı o güvenli dünyadan koparıldığımız için üzülürüz, ağlarız hatta bilmediğimiz bir dünyaya gözlerimizi açtığımızdan korkarız... Anneden ayrılışımız bizi çok daha geniş, çok daha büyük bir dünyaya, bambaşka bir deneyime maruz bırakmıştır.

Bilmediğimiz ve öğrenerek içinde büyüyeceğimiz bu yeni âlem, Mevlana'nın da tarifiyle 'dert' diye çıkar karşımıza. Bilinmezdir ne de olsa... Ne vereceğini ne alacağını bugün bile bilmeyiz aslında. Hiçbir şey kontrolümüz altında değildir neticede.

"Dert" kelimesini burada doğru anlamak gerekir ama... İşkence, zulüm ya da ıstırap değildir sözü edilen dert.

Bu bir bilinmezliktir...

Konfor alanını terk edip, rahatı gözden çıkarıp ke-male ermek üzere uzunca bir yol yürümeye başlamak-tır. Yorulmaktır, terlemektir, gelişmek için emek ver-mektir, büyümek için çaba göstermektir, ustalaşmak için rahatı bozmaktır, uykuları azaltmaktır, çalışmaya

adanmaktır, öğrenmeye meftun olmaktır, bilgiye aşktır, ilme sevdalanmaktır.

Dolayısıyla bu dert, **Mevlana'nın da dediği gibi insana daima yol gösterendir.**

İlk ayrılıkla başlayan dert, yaşam boyu sürer gider. Hatta süreç boyunca derdini daha bile çok sever insan verenden ötürü... Dert sayesinde büyüdükçe, geliştikçe, olgunlaştıkça, 'olan'a vâkıf oldukça aldığı tat da değişir derdiyle, ilişkisi de.

Ney de ilk ayrılıkla birlikte tanır derdin ne olduğunu. Önceleri büyük bir belirsizlik hali hâkim olduğundan yola çıkmak için bekletilir bir süre. Sazlıktan koparıldıktan sonra, bir zaman beklemeye bırakılır, hemen işlenmez.

Böylece sabretmeyi de öğrenir.

Bekler... Bekler... Bekler... Beklemeyi öğrenir, sabretmeyi öğrenir.”

Derken eline bir kamış daha aldı ustam. Az önceki yeşil kamışla kıyaslanınca fazla bekletilmiş olduğu anlaşılıyordu hemen. Rengi yeşilden dönmüştü... Taze değildi artık...

“Ama kamış için yol henüz bitmemiştir...” diye devam etti anlatmaya. “Sonra sıra kamışın üzerindeki sert kabuklara gelir evlat. Kamışı iyice sarmış olan kabuklar, ney ustası tarafından tek tek koparılır. Bu işlemin insanoğlunun yaşamındaki karşılığı da, egolardan, başkaları ne der korkusundan ve benliklerden kurtulabilme bilincidir.”

Bunun üzerine ustam elindeki kamışın kabuklarını soymaya başladı yavaş yavaş. Ne kadar da yoğun bir kabuk vardı gövdesinde! Ustam soydukça kamışın özü ortaya çıkıyordu adeta.

“Ney kabuklarından kurtularak, içini açığa çıkarır evlat...” dedi ustam sanki aklımdan geçirdiklerimi duymuş gibi. **“İnsan da tasavvuf yolculuğunda, yani kendi kemaline giden yolda öncelikle egosundan ve benliğinden kurtulduğunda yola çıkmış olur. İlk yolculuk egolardan sıyrılmaktır evlat. Kendin olabilmektir. Sen kendin gibi olamadığında, kendi özüne ulaşamadığında bu yolda ilerlemen mümkün değildir. Yerinde sayar durursun, üstelik boşa da yorulmuş olursun. O yüzden kurtulmalısın kabuklarından.**

Kamış, bu aşamadan sonra da bir süre daha beklemeye bırakılır. Yine bekler, yine bekler ve sabrı öğrenmeye devam eder. Sabır terbiyesinde iyice gelişir.

Sonra diğer aşamaya geçilir. Kamışların iç kısımları genelde doludur. Ney ustası kızgın bir demirle kamışın içini delerek boşaltır. Kamışın içi açılır. Derin bir boşluk oluşur. Yani hiçlik oluşur.”

Ustam eline bir demir alıp, kamışın içini oymaya başlamıştı. Batırdığı kızgın demir kamışın diğer ucundan çıkıyordu bir süre sonra.

Böylece içi temizlenmiş oldu. Boş kamışı bana göstererek, “Bak...” dedi. “İşte bunun adı hiçliktir evlat. Ney, artık tasavvuftaki hiçliği ifade etmeye başlamıştır.

Neyin iinin boşaltılması, tasavvuftaki hiç olmak kavramına karşılık gelir.”

Şems-i Tebrizi'nin bir sözünü hatırladık bunun üzerine:

“Şu dünyada herkes bir şey olmaya çalışırken sen hiç ol... Menzilin daima yokluk olsun. İnsanın bir çömlekten farkı olmamalı. Çömleği sağlam tutan dışındaki şekil değil, içindeki boşluktur. İşte tıpkı bunun gibi insanı da insan yapan şey, benlik zannı değil, hiçlik bilincidir.”

“İşte böyle evlat...” dedi ustam. “Neyin içi delindikten sonra hiç olur ve yine bir süre daha beklemeye bırakılır.”

Ustam elindeki bırakıp başka bir kamış daha aldı bunun üzerine. Diğerlerine göre daha olgunlaşmış, daha sararmış bir kamıştı bu. Bir kızgın demirle, kamışın gövdesinde delikler açmaya başladı.

“İşte bu da yeni aşama...” dedi. “Ney ustası yine kızgın demirler kullanarak kamışın gövdesine yedi tane delik açar. Ancak bu deliklerden sonra neyden kalbe ilham veren nağmeler çıkabilir. Ve son olarak da neyin olgunluğunu ve mürşitliğini işaret eden parazvane ve başpare takılır.

Artık kabuklarından sıyrılmış, içi hiç olmuş, yedi delikli ney, nihayetinde son kıvamına gelmiş demektir.

‘Öldüm, bittim, bu kadar acıyı neden çektim?’ diye düşünen kamış, bir neyzenin nefesiyle tatlı ve hoş nağmelerle inlemeye başladığında anlar ki, bunca acı, bunca ıstırap, bunca sıkıntı boşuna değilmiş. Ney bile artık kendine şaşıyordur. ‘Yaşadığım hiçbir şey aslında beni kahretmek için değilmiş’ diye düşünür. ‘Her şey beni olgunlaştırmak ve kemale erdirmek içinmiş’ der.

İşte insan da bu açıdan neye çok benzer. Benlik zannından kurtulup egolarından arınarak hiçlik bilincine vardığında ve yedi nefis mertebesinde geçtiğinde tıpkı Kuran’daki ‘Biz ona kendi nefesimizden üfledik’ ayetinin anlattığı gibi neyzen de neye nefesinden üflediğinde kapılar açılmaya başlar.

Ney nasıl hazır hale gelirse, kemale erip sonunda muhteşem nağmeler çıkarmaya başlarsa, işte insan da tıpkı ney gibi hazır olduğunda Yaradan’ın ona üflediği nefesle içinde uyuyan yetenekleri uyanmaya başlar. Kendi içinde yerini bilmediği hüner kapıları açılır.

Sufilere göre herkesin içinde Allah’ın bir esması gizlidir ve o esma uyandıkça, farkında olunmayan yetenekler tek tek açığa çıkmaya başlar.

Sen herkeste olmayan farklı bir özelliğe sahipsin. Bunu açığa çıkarabildiğinde ve kendinde olanı keşfede-bildiğinde biricik olursun.

Tıpkı her kamışın biricik olması gibi...

Bir ney ustası ister yüz kamış açsın ister bin kamış açsın fark etmez. Sonunda görülür ki her birinin sesi,

duygusu, tınısı eşsizdir, bambaşkadır. Her birinin kendine has özellikleri vardır.

Bu yüzden insanın kendi gibi olabilmesi çok kıymetli. Böylece kendine özgü olanı da keşfetmeye başlar.

Evreni büyük bir yapboz gibi düşün. Hepimiz bu yapbozun birer küçük parçasıyız sadece. Hepimizin bir özelliği var. Fakat birilerini taklit etmeye başladığımızda yapbozun içindeki doğru yerimizi kaybediyoruz, daha da kötüsü kendimizi koyacak yer bulamıyoruz.

Ancak kendimiz gibi olabildiğimizde ait olduğumuz yerle buluşabiliyoruz.

İşte o zaman ben biricik oluyorum, sen biricik oluyorsun.

İşte o zaman Yaradan'ın sendeki esması açığa çıkıyor."

Ustamın sözleri beni çok etkiliyordu. Neyin nasıl yapıldığını uzun uzadıya bana anlattıktan sonra, elle-riyle yaptığı neyini aldı ve başladı üflemeye...

Ben de bu sırada neyin kamışlıktan yola çıkış hikâyesini canlandırmaya başlamıştım gözümde.

Bir ayrılıkla, bir vazgeçişle başlamıştı neyin hikâyesi. İnsan ayrılık acısını bazen istemeden de olsa yaşar ve o ayrılık onu aslında kendi ruhaniyetine götürür. Kamışın ayrılığı önceleri onu çok üzmüştü. Fakat sonrasında sabrı öğrenmiş oldu.



*“İstedigin
bir şey olursa
bir hayır,
olmazsa
bin hayır ara...”*



Sabır...

Her insan hayatının her döneminde sabırla sınanır. Her yeni deneyim, her girişim, her başlangıç, her fikir, her niyet, her dua, her yeni adımda muhakkak bir hak ediş evresiyle yüzleşir, bir sabır sürecinden geçer.

Çünkü her niyet, her adım, her dua, her fikir, her girişim, her başlangıç hak edilmek ister. Tıpkı ney üfle-mekte de olduğu gibi...

Ney dersi verdiğim öğrencilerimin kulağına küpe etmek istediğim bir ders de “sabır” olur muhakkak. “Arkadaşlar...” derim. “Ney, onu hak etmeni bekler senden. Bu yüzden sabır göstermeni, emek vermeni ve asla ama asla vazgeçmemeni umar. Bu hayatınız boyunca her zaman farkında bile olmadan içinden geçtiğiniz bir sınavdır ki ney üflerken de karşısına çıkar işte böyle...”

Neyin o içli, ilahi sesini, o sesin içindeki bilgiyi, haberi, öğretiyi, derdi öğrenmeyi ve anlamayı hak etmek gerekir. Bunun için önce dinlemek, sonra sabretmek, emek vermek, hak etmek, layık olmak gelir.

Layık olmak, çok iyi anlaşılması gereken bir disiplindir ve hayatın her alanında her deneyimin sabırla sınanması da bu yüzdendir.

Para mı istiyorsun?

Layık ol...

Nasıl mı?

Sabırla...

Aşk mı istiyorsun?

Layık ol...

Nasıl mı?

Sabırla...

Başarı mı istiyorsun?

Layık ol...

Nasıl mı?

Sabırla...

Ustalık mı istiyorsun?

Layık ol...

Nasıl mı?

Sabırla...

Ney mi üflemek istiyorsun?

Layık ol...

Nasıl mı?

Sabırla...



*“Sabır öyle
bir iptir ki
sen kopacak
sanırsın,
o gittikçe
güçlenir.
Sen bitecek
sanırsın
o gittikçe
çoğalır.”*



Usta Olmak

Ustaya sormuşlar: “Nasıl usta oldun?”

“Yaşadıklarım...” demiş usta. “Yaşadıklarım.”

Yaşın hiç ama hiçbir önemi yok, mühim olan yaşamdır. İnsanı ustalaştıran kaç yıl yaşadığı değil, nasıl yaşadığıdır. Ne öğrendiği, nasıl aktardığıdır ve ne kadar hayra kullandığıdır.

Mevlana'nın “dert” diye tarif ettiği yaşam deneyimi ya da başka bir deyişle yaşam sınavı, tamamen insanı kemale erdirmek içindir. Hiçbiri ıstırap, işkence ya da zulüm değildir. İnsanın rahatını bozan, bozdukça ona geniş bir mücadele alanı sunan ve ustalaşmasını sağlayan antrenmanlardır.

Dert antrenmanında kaslarını ne kadar çalıştırdığın, nasıl çalıştırdığın bu dünyadaki imzan olur.

Farkında olsan da olmasan da içinden geçtiğin her dert deneyimiyle bir yaşam antrenmanının içinden geçersin. Azimli, çalışkan, inançlı ve sağlıklı bir yolcuyusan, bu antrenmanla elbette ustalaşırsın.



*“Ey can!
Doğru insan
mutluluk,
yanlış insan
tecrübe bırakır.
Hiçbir şey
boşa yaşanmaz.”*



II. BEYİT

*Beni Kamışlıktan Kestiklerinden Beri
Feryadımdan Hem Kadın Hem Er Ağlayıp İnledi*

Hepimizin içinde kendi amacımızı bulmaya yönelik bir arzu vardır. Yaşadığımız her tecrübe bizi asıl hayat amacımızı bulmaya iter. Bazen anlamsızlık yaşarız, bazen sıkıntıdan bunalır, hayattan bezeriz. İşte bunların hepsi birer habercidir. Amacımızı nerede nasıl bulabileceğimizi fısıldar kulağımıza... İşte bu yüzden sınavları da dinleyebilmek çok değerlidir.

Dünya gaillesine ya da geçim mücadelesine kendini kaptıranlar, yeni çağın hızlı düzenine ayak uydurup kendine bile geç kalanlar hatta yabancılaşırlar, sınavların içindeki bu sesleri işitemezler. İşitseler bile dinlemek istemezler... Çünkü yavaşlamaktan korkarlar... Hız çağında yavaşlamak ölümcül bir tehdittir onlar için...

Bunun yerine sesleri baskılarlar... Yok sayarlar. Duy-mazdan gelirler.

Ne yaparsan yap, o ilahi ses katiyen kaybolmaz... Orada işitilmeyi bekler durur. Hâlâ hep vardır. Belki bir gün sen yavaşladığında, hayatı dinlemeye niyet ettiğin-de bir kitabın satır arasında, belki bir şarkının sözünde, belki çarşıda bir camekânda, belki misafiri olduğun bir sohbetle ille çıkar karşına ve hatırlatır kendini sana...

Mevlana, *Mesnevi*'nin ikinci beytinde kamışlıktan çıktığından beri feryat eden neyin sesinden herkesin ağladığını ifade ederken, insanlığın ortak duygusundan söz eder.

Dili, dini, rengi, ırkı, yaşı, kültürü, eğitimi ne olursa olsun, insanın gözyaşı ortaktır. İnsanlar başka diller konuşabilirler, başka kültürlere ve inanışlara sahip olabilirler, başka ekonomik koşullarda başka hayatlar sürebilirler, başka türlü sevinip eğlenebilirler, başka türlü kutlamalar yapıp törenler düzenleyebilirler ama gözyaşları hep aynıdır ve hep aynı kaynaktan tetikle-nip gelir.

İnsanlığın duygusu ortaktır.

Ne kadar birbirimizden ayrılısak da ortak duygular-da birbirimizden kopamayız, ayrışamayız.

Ağlamak çok değerlidir, insancadır ve hakikidir.

“Gözlerin ağlaması ruhun gülmesidir” der şair ve ruh insanlığı ortak bir şemsiyenin altında bir araya getirir.

Koşullarımız ve kültürlerimiz farklı olsa da duygularımız aynıdır. Ağlamak hepimiz için arınmaktır. Ruhunu yıkamak, temizlemek, tazelemektir.

Ağız tadıyla gülebilenin sabrıdır, hak edişidir.

Gölmek de insanlığın ortak duygusudur...

Ağlamayı bilen gölmeyi de iyi bilir muhakkak... Ve bu dünyanın her yerinde hep böyledir. Kimsenin değıştirmeye gücünün yetmeyeceğı bir hakikattir.



*“Gözyaşının bile
görevi varmış.
Ardından gelecek
gülümseme
için temizlik
yaparmış.”*



III. BEYİT

*Ayrılıktan Parçalanmış Bir Kalp İsterim
Sırrımı Ancak Ona Söylerim*

Unutmamalı ki ney insan seçer...

Çünkü insan da insan seçer...

Mevlana'nın "Bu yollar yalnız yürünmez" demesinde de insanın, insanla buluşmasının zaruriliği çıkar karşımıza.

Dostluğuna göre dost seçersin.

Eşliğine göre eş seçersin.

Komşuluğuna göre komşu seçersin...

Derdine göre derttaş seçersin.

Yoluna göre yoldaş seçersin.

Gönlüne göre gönül dostu seçersin...

Peki o halde *Mesnevi*'de neden "Parçalanmış bir kalp isterim, sırrımı ancak ona söylerim" diye feryat eder bir ney?

Ne demek ister aslında?

Feryadı neyedir, kimedir?

Tabii ki dertlinin halinden dertli anlar... Âşığın halinden yine ancak bir âşık anlar.

Yanmamış insana, ateşi nasıl tarif edersin?

Ömründe deniz görmemiş birine suda boğulmayı nasıl anlatırsın?

"Âşıkların sözlerini alıp satan âşık mıdır

İçini görmez sarayın vasfeder duvarını" demiştir bir sufi...

Aşkı yaşamadan aşkı yazan şairlere çatmaktadır. "Âşıkların sözlerini alıp sağda solda paylaşan kişi, gerçekten âşık mıdır?" diye sorgulamaktadır. "O kişinin durumu öyledir ki, sarayın içini görmemiştir, sadece duvarını anlatmaktadır" diye tarif etmektedir yabancı-lığı... Gerçek bir aşkı ancak gerçek bir âşık anlar muhakkak ki...

Mevlana'ya "Aşk nedir?" diye sormuşlar. "Nasıl anlatayım ki, ben ol ki bilesin" demiş...

Ney de dertlidir. Paramparçadır tıpkı dünya âlemine atılan ve ne yapacağını bilemez halde olan insan gibi...

Yolunu buluncaya dek, sabırla sınıanıp yaşam amacının ne olduğunu kavrayıncaya dek hep bu parçalanmışlık hissi içinde acı çekecektir. Kendi gibi olana anlatabilecektir derdini sadece. Derdin gelişmek için olduğunu öğreninceye dek derdiyle gelişmiş birinin rehberliğine sığınmayı tercih edecektir.

Elbette ki aşktan kaçmamak gerektiğini de söylemektedir ney... Aşktan kaçma ki, aşkın sırları açılsın sana...

“Aşkolsun” sözü sufilerin birbirlerine söyledikleri bir sözdür.

Günümüzde her ne kadar sitem etmek amacıyla kullanıyor olsak da, sufiler birbirlerine aşk dilerler. “Hayatında aşk olsun” derler. Zamanla kısaca “aşkolsun” demeye dönmüştür dilleri...

“Aşkı ede gör başına tac deme mecazi

Âşık olanın gönlüne irfan gelir elbet” der Ahmed Kuddusi...

Yani mecazi aşk da olsa, dünyevi aşk da olsa aşkın kıvılcımını içine almaktan söz eder. İrfan ancak ondan sonra gelir.

Neden “ilim” yerine “irfan” demeyi seçmiştir peki?

Çünkü ilim, bir şeyi bilmek anlamına gelir. İrfan ise bildiğini yaşamaktır...

Bu da demektir ki bildiğin yaşamına sirayet etmemişse eğer irfan sahibi olamamışsındır. Bu yüzden bilgi kıymetlidir, ama bilgiyi hakikate işlemek çok daha kıymetlidir.

Büyük sufi Niyazi Mısri *“Savm u salat u hac ile sanma biter zahit için, insan-ı kâmil olmaya lazım olan irfan imiş”* derken “zahit” örneğini verir özellikle... Zahit kendini yalnızca ibadetlere veren, başka hiçbir şeyle ilgilenmeyenleri tarif etmek için kullanılan bir ifadedir.

Savm ve salat ise oruç ve namaz demektir. Yani “Ey zahit...” der Niyazi Mısri. *“Dünyadan elini eteğini çekip sadece ibadetle için biter mi sanıyorsun sen? Eğer kâmil bir insan olmak istiyorsan ve ayrıca sırlara da vâkıf olmak istiyorsan irfan sahibi olman gerekir...”*

Bilgiyi ya da deneyimi yaşamış olan kişi irfan sahibidir.

Aşk, hatayı, günahı, pişmanlığı, başarıyı, bedeli, sınavı, yolu, cefayı, mücadeleyi bilmiş ve deneyimlemiş biriyle bunları işitmiş, okumuş, hikâyesine denk gelmiş insan bir olur mu hiç?

Dolayısıyla *Mesnevi*’nin üçüncü beytinde insanoğlu adına kendini ortaya koyarak feryat eden ney de, irfan sahibiyle buluşmayı dilemektedir anlaşılabilir için. Çünkü onu ancak irfan sahibi biri dinleyebilecektir. Başkaları sadece onu duymakla kalacaklardır, sırrını anlamaları mümkün olmayacaktır.



*“Aşk acısı
taşımayan
yürek
ya deliye
aittir,
ya ölüye...”*



IV. BEYİT

*Her Kim ki Aslından Uzaklaşmışsa Arar
Aslına Dönmek İçin Uygun An Arar*

“Her şey aslına dönmek ister...”

Mesnevi’nin içinde insanoğlunun temsilcisi olarak karşımıza çıkan ney, koparıldığı kamışlıktan ayrı düştüğü için geri dönmek derdindedir ve feryadı bu yüzdendir.

Tasavvuf felsefesi açısından bu noktada sufilerdeki vahdeti vücut ve tevhit inancı üzerinde durmak gerekir. Bu inanca göre hepimiz Yaradan’ın bir parçayız. Dünya âlemine atılarak Yaradan’dan ayrı düşmüşüz gibi görünse de dönüşümüz muhakkak O’na olacaktır. Dünya deneyimimiz boyunca kalbimizin her an O’na kavuşmayı arzulaması, bunu dileyip beklemesi ve bu yolda feryat

etmesi de hep kavuşma ve öze geri dönme ihtiyacı yüzündendir.

Biz bir su damlası isek, Yaradan da okyanustur.

Su damlası tek başına hiçbir şey ifade etmez. Azıcık sıcaklıkta buharlaşır, ne hayat verir ne hayat bulur... Acziyet içindedir. Ne var ki okyanusa kavuşup suyuna karıştığında artık kendi de bir okyanus olur. İşte o vakit ne buhar olur ne de zarar görür. Bir şeyden her şeye dönüşür.

İşte sufiler bu hale “Fenafillah” ya da “Bekabillah” derler. Yani kendi varlığının Yaradan’ın varlığında yok olması... Bir damla suyun, okyanusa kavuşup karışması gibi...

Bayezid-i Bestami’nin uzun zamandır anlatılagelen bir hikâyesi vardır:

Bir gün kapısı çalınır Bayezid-i Bestami’nin... Kalkıp açar hemen. Karşısında gördüğü adama “Kimi arıyorsun?” diye sorar.

“Bayezid’i...” der adam da. “O halde yoluna devam et...” der Bayezid-i Bestami. “Çünkü içeride Allah’tan başkası yoktur.”

Sufiler bu düşünce disiplini “Ene-l Hak” yani “Ben Hakk’ım” diyerek tarif ederler. Pek çok din adamı açısından kişinin kendi ölüm fermanını imzalamasından başka bir şey ifade etmedi “Ene-l Hak” düşüncesi...

“Ene-l Hak” dediği için zalimce öldürülen Hallac-ı Mansur da Yaradan’la “bir olmaktan” başka bir

şey anlatmak istememişti oysa... Azerbaycan'ın büyük sufisi İmameddin Nesimi de düşüncesi yüzünden ne yazık ki işkenceyle kaybetmişti hayatını.

*“Seni bu hüsnü cemal-i kemal ile görüp
Korktular Hak demeye
Döndüler insan dediler...”*

Bunun gibi vahdet-i vücuttan söz eden şiirleri nedeniyle, zamanın katı din adamları onu ölümle tehdit etti. Ama o inandığını söylemekten vazgeçmedi. Ölme-yi susmaya tercih etmişti. Bu nedenle derisi yüzülerek infaz edilmesi yolunda fetva bile verilmişti.

Rivayete göre halkın gözü önünde feci şekilde öldürülmüş, bu acıklı sahneyi kalabalıklar gözlerini bile kaçırmadan izlemişlerdi. Hatta devrin müftüsü hiddetlenerek şahadetparmağını kaldırmış ve “Bu öyle bir kâfirdir ki kazara pis kanı insanın bir uzvuna temas etse orasını kesmek lazım gelir!” diye hiddetlenmiştir.

O sırada Nesimi'nin bir damla kanı müftünün parmağına sıçrayıvermiş. İzleyenlerden biri müftüden parmağını kesmesini istemiş tabii... Malum fetvanın uygulanması esastır. Ancak müftü parmağını kesmeye cesaret edemeyip temizlemiş hemen.

Bunun üzerine Nesimi de řu beyti söylemiş:

*“Zahida bir parmağın kessen dönüp Hak’tan kaçır
Gör bu miskin âşığı serpa sayarlar ağlamaz.”*

(“O parmağı kesilmesin diye, kendi inandıklarından kaçıyor

Hak’tan kaçıyor ama ben Âşık Nesimi, derimi yüzüyorlar gözümde yaş bile gelmiyor.”)

İşte Yaradan’la bir olmak, okyanusa karışmak insana öyle bir bilinç kazandırır ki, dünyevi muhakemeler hükmünü tamamen yitirir.

Bu bir yerde inancın, zihin karşısındaki gücünün de göstergesidir. Parmağını cam kesen bazen bunun acısına bile katlanamazken, zihnini inanç karşısında boyun eğdirenin acıyla imtihanı bile değişir.



*“Ben ölünce bana
öldü demeyin.
Çünkü ölüydüm,
ölümle dirildim.
Dost aldı,
götürdü beni...”*



V. BEYİT

*Her Mecliste Hem Ağlayıp Hem de İnledim
Huysuzu da Huyluyu da Kulak Verip Dinledim*

Mevlana'nın düşünce sisteminde ayrımcılık yoktur. Bazı zümrelerin insanlarını üstün görmek, bazılarınıysa aşağı ya da aşağılık görmek mümkün olamaz. Bu ayrımı ancak zihin, nefis, ego veya kontrolsüz benlik kaygısı yapabilir. İnsanoğlunun çıkarıcılığı karşısında var ettiği ayrımcılık kabul edilemez. Kimse sahip olduklarından dolayı üstün sayılamaz. Buna karşılık kimse sahip olmadıkları yüzünden aşağılık görülemez.

İnsanın gelişmişliği ayrımcılık tuzağına düşmekle de ilgilidir. Kimse dermanın nereden veya kimden geleceğini kestiremez. İlahi sistem, hiçbir dert

vermemiştir ki yanında dermanı da olmasın. Hangi sorunun, hangi arayışın ya da hangi hedefin lazım gelen çözümleri nerede gizlenir, nerede bulunur zihnen bunu saptayamayız. Dünya zengin olasılıklar âlemidir neticede. İlâhi sistem, dermanı nereye neden saklayacağını bilir. Bütün bu süreç de yaşam yoluna dahildir zira. Kâmil insan olmak yolunda ayrımcılık yapmadan, tevazu içinde, ihtiyaç duyulan ilham ya da bilgi neyse en umulmadık insandan bile bunun alınabileceğinin bilgeliğine sahip olmak gerekir.

Selam vermeye tenezzül etmediğin insan sana hayatının ilhamını getirmiş olabilir. Bunu egon ya da kibrin yüzünden ıskalıyor olmak, hayat yolunda tökezlediğin, görünmeyen, sessiz imtihanlarıdır.

Dini, dili, kültürü yüzünden yanından uzaklaştırdığın ya da mesafe koyduğun hatta belki sözlerine kulaklarını tıkadığın insan tekâmülüne ivme kazandıracak bir dersle karşında duruyor olabilir. Bilemezsin. İnsanlara karşı kibirli olmaya hakkın yok. Kimseyi kategorize etme... Kendi doğrularına uymuyor diye başkalarının doğrularını yok sayma... Çünkü kimse tesadüfen çıkmaz karşına. Yaprığın hareketi bile ilâhi düzenin matematiğinde hesaplanmışsa, seninki düzenin dışında işliyor olamaz. Her an ilâhi sistemin gözetimi altında tutulduğunun farkında ol... Olanı nasıl karşıladığınla ya da karşılamadığınla tekâmülünü olumlu/olumsuz etkilemeye devam ettiğini bil.



“Gel, gel, ne olursan ol yine gel.

İster kâfir, ister Mecusi, ister puta tapan ol yine gel.

Bizim dergâhımız, ümitsizlik dergâhı değildir.

Yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel.”



Neyi farklı formlarda (bazen bir Hint ezgisinde, bazen elektronik müzikte, bazen rap müzikte) ya da davet üzerine başka dinlerin ibadethanelerinde üflediğim için bugün bile çok insan tarafından eleştiriliyorum.

Oysa ben ne hakla başkalarının dinini, dilini, kültürünü, yaşam şeklini yargılamaya ve buna karşı tavır almaya kalkabilirim ki? Kâinatın birliğinden, insanın varlığının yine özüne dönüp Yaradan’a kavuşacağından söz ederken kendi aramızdaki ayrımcılık tuzağına neden düşeyim ki?

Beni eleştirenler, *Mesnevi*’nin ilk on sekiz beyti hakkında azıcık da olsa fikir sahibi olabilseydi, “Her mecliste sesimi duyurdum” ifadesi üzerinde düşünseydi başkasını yargılamamanın, kul hakkı olduğunu idrak ederlerdi.

Kimseyi kimseden ayırmayan tasavvuf felsefesi, günümüz dünyasının fazlasıyla muhtaç olduğu bir düşünce ve hoşgörü disiplini.

Mevlana hiçbir zaman insanı insandan ayırmamıştır, her zaman birleştirmiştir.

Hatta bir şiirinde şöyle anlatmıştır konuyu:

“Beri gel, daha beri, daha beri.

Bu yol vuruculuk nereye dek böyle?

Bu hırgür, bu savaş nereye dek?

Sen bensin işte, ben senim işte.

Ne diye bu direnme böyle, ne diye?

Ne diye aydınlıktan kaçar aydınlık, ne diye?

Topumuz bir tek olgun kişiyiz, bir tek.

Ne diye böyle şaşı olmuşuz, ne diye?

Zengin yoksulu hor görür, ne diye?

Sağ soluna yan bakar, ne diye?

İkisi de senin elin, ikisi de.

Peki, kutlu ne, kutsuz ne?

Topumuz bir tek inciyiz, bir tek.

Başımız da tek, aklımız da tek.

*Ne diye iki görür olup kalmışız?
İki büklüm gök kubbenin altında, ne diye?*

*Sen ha bire gevele dur bakalım.
Ha bire 'Usul boylu birlik çam ağacı' de.*

*Sonu nereye varır bunun, nereye?
Dünyada nice diller var, nice diller.
Ama hepsinde anlam bir.
Sen kapları, testileri hele bir kır.
Sular nasıl bir yol tutar, gider.
Hele birliğe ulaş, birliğe..."*



*“Kusur bulmak
için bakma
birine, bulmak
için bakarsan
bulursun, kusuru
örtmeyi marifet
edin kendine.
İşte o zaman
kusursuz olursun.”*



VI. BEYİT

Herkes Oldu Zannımca Dostum

Ama Kimseler Bilmedi Neydi Kastım

Mesnevi'de insanoğlunun temsilcisi olarak yer alan ney, dinlemekten ve anlamaktan yana bir feryat içindedir altıncı beyitte.

Herkesin ona yakınlaştığını, ona dostluk ettiğini söylüyor ama buna rağmen kimsenin onu anlamayı başaramadığını, söylediğinde ya da yaptığında kastının ne olduğunu bilemediğini döküyor dile.

“Sadece güzel bir ses” deyip geçtiler belki de ney için. Oysa sadece güzel bir sestten ibaret değildir ney...

Sesiyle, varlığıyla, oluşuyla kastının yani amacının ne olduğunu anlayamadıktan sonra bu ilişkinin adı dostluk olabilir mi?

Sufilerde **“eşyanın hakikatini görmek”** üzerinde durulan, düşünülen, tartışılan bir kavramdır. Yani bir şeyin sadece görüntüden ibaret olmadığını bilmek ve anlamak gerekir. Her nesnenin arkasındaki hakikati görebilmek kast edilir **“eşyanın hakikati”** deyişiyle.

Hiçbir şey ve hiç kimse göze görüldüğü kadar değildir ya da göze görüldüğünden ibaret değildir. Her şeyin ve herkesin özgün bir hakikati vardır.

Sadece bir yaprağa bakarak bile Yaradan’a ulaşmak mümkündür.

“Altı üstü bir yaprak işte, nereden bakarsan bak, nasıl bakarsan bak, ağacın dalından ayrılmış, kurumaya mahkûm bir yaprak işte...” diyenler olduğu gibi o yaprakla Yaradan’a ulaşan da vardır muhakkak. İş ki bu gönül terbiyesinden geçmiş olsun...

Dolayısıyla bakmak başka şeydir, görmek başka...

Güneş de her gece batıyor gibi gözükür ama aslında dönen dünyadır. Güneşin batıp çıktığı yoktur.

Görünenin arkasındakini görmek bir sufinin geliştirmek uğruna büyük emekler verdiği bir disiplindir ki sufiler bu türlü görme şekline **“Gözün beyazıyla görmek”** derler...

Gözün bebeğine yansıyan görüntü bir illüzyondur, aldatmacadır, eksiktir, yanıltır, köreltir... Oysa gözün

beyazıyla görmek, görünenin arkasındakini izleyebilmek. İşte orası hakikattir, saftır, özür...



*“Yağmurların da ıslandığı bir yağmur vardır.
Adı aşk. Ateşlerin de yanıp kül olduğu bir ateş
vardır. Adı aşk. Kelebekleri intihara sürükleyen,
yıldızları da kaydıran aslında aşk...”*

*Gölgelerin gölgede kaldığı bir durumdur,
sırların sır verdiği bir haldir aşk ve aslında
aşkın da âşık olduğu bir aşk vardır ilahi aşk...”*





*“Ay doğmuyorsa
yüzüne, güneş
vurmuyorsa
pencerene,
kabahati
ne güneşte
ne de ayda ara.
Gözlerindeki
perdeyi arala...”*



VII. BEYİT

*Oysa Sırrım Uzak Değil Yakın Bir Yerde
Ama Onu Görecek Göz, Onu Duyacak Kulak Nerede?*

Mevleviler Ney'e "sır taşıyıcısı" derler. Sır taşıyıcılığı metaforu, yüzyıllardır hep bir hikâyeyle dilden dile dolaşıp durur.

Önce sufi Feridüddin Attar'ın kitabında karşımıza çıkar bu hikâye... Sonra başka kaynaklarda da yer almıştır.

Hazreti Muhammed, kendi tekâmülünün üst noktası olan miraç hadisesinden sonra birçok sırra nail olur.

Bir gün nail olduğu sırlar üzerine tefekkür ederken, Hazreti Ali girer içeriye ve "Efendim sizi çok düşünceli görüyorum, acaba bir sorunuz mu var?" diye sorar.

Hazreti Muhammed "Yoktur ya Ali. Bana verilen sırları düşünüyorum" diye karşılık verir.

Hazreti Ali bu cevaptan çok etkilenmiştir.

“Küçücük bile olsa o sırlara benim de vâkıf olmam mümkün müdür acaba?” diye sorar.

“Kaldıramazsın ya Ali” der Hazreti Peygamber.

Fakat Hazreti Ali’nin gözlerindeki isteği görünce, yanına oturmasını işaret eder ve başlar anlatmaya.

İşittiği şeylerden sonra Hz. Ali’nin içinde yoğun bir aşkınlık dalgalanır. Yerinde duramaz gibi olur. Dışarı çıkmak için Hazreti Peygamber’den müsaade ister. Öylesine yüklenmiştir ki yüreği, haykırmak gelir içinden. Mekke sokaklarında dolaşp herkese duyurmak ister yüklendiği sırları. Ancak o zaman rahatlayabilecektir içi ama bunu yapamaz.

Adı üzerinde, yüküne talip olduğu şey sırdır. Herkes açık değildir. Sorumlulukları vardır.

Peki, içindeki bu taşkın seli ne yapacaktır şimdi?

Nereye akıtabilecektir yükünü?

Derken aklına bir fikir gelir, Mekke’nin dışına çıkar ve kör bir kuyu bulur. Bağıra bağıra kuyuya anlatır içindekileri. Sonunda sakinleşip rahatlar yüreği. “Oh!” der.

Ne var ki aktardığı yük bu kez kör kuyuya tesir etmiştir. Kuyu, aldığı sırlarla gürüldemeye başlar durup dururken. İçi kaynıyor gibidir. Derken aşka gelerek suyla dolmaya başlar. Sular yükselir de yükselir... Çok geçmeden kör kuyudan sular taşar. Hatta öyle bir taşar ki etraftaki kamışlıklar beslenip çoğalır.

Böylece kuyunun taşıdığı sırlar, kamışlığa da sirayet eder. Kuyu rahatlamıştır ama sırların yükü artık kamışların yükü olmuştur.

Bir bahar günü koyunlarıyla kuyunun yanından geçen bir çoban, kamışların gövdesine rüzgâr değdikçe ne kadar içli ve hoş nağmeler çıkardığını fark eder. Hemen bir kamış alır eline. Kurutup bekletir bir süre. Gövdesinde delikler açıp üflemeğe başlar sonra.

Bir gün Hazreti Muhammed, Hazreti Ali'yle kırlarda gezerken çobanın üflediği kamışın sesini işitir. Hazreti Muhammed bir an durup Hazreti Ali'ye bakar ve "Sen benim sırlarımı başkasına mı anlattın Ali?" der.

Hazreti Ali durumu anlar ve kendince açıklamaya çalışır halini.

Kör bir kuyuya içini boşalttığından söz eder.

Sonrasında neler olduğunu anlamıştır Hazreti Muhammed, çobanın neye üflediği yöne doğru bakar ve **"Bu kamış parçası kıyamete kadar benim sırlarımı anlatacak ama yalnız kalbi açık olanlar bu sırları anlayabilecek"** der.

İşte bu yüzden sufiler neye, sır taşıyıcısı derler.

İlahi sistemin sırrı saklı ya da gizli değildir. Uzaklarda ya da ulaşılması güç yerlerde de değil... İnsanın çok yakınındadır. Belki bir bakış, bir dokunuş, bir soluk mesafesinde. Belki elini uzattığında dokunacak kadar yakın ama kesinlikle uzaklarda, bilinmezliklerde değil...

Sır, ulaşılmaz ve bilinmez olan değildir, anlaşılacak için bekleyendir sadece... Sır aranması gereken, bulmak için çaba göstermek gereken bir olgu değil, idrakine varılması gerekendir.

İlahi düzenin sırları hakkında hep bir yanılgı içindedir insanoğlu. Ya birinden öğreneceğini düşünür ya bir yerde gizlenmekte olduğuna ve onu ancak özel insanların bulabileceğine inanır. Halbuki sır yanı başındadır. Belki şahdamarından bile yakındır. Belki içine çektiği havada, belki içtiği sudadır ama muhakkak etrafındadır. İş ki sırrı görebilecek gönül gözü açık olsun insanın... İş ki sırrı işitebilecek kadar temiz olsun kalbinin kulağı... Duymak yerine dinlesin... Görmeye çalışmak yerine anlamayı tercih etsin. Peşinden koşmak yerine, yavaşlasın...



*“Aynalar
türlü türlüdür.
Yüzünü görmek
isteyen cama bakar.
Özünü görmek
isteyen cana bakar.”*



VIII. BEYİT

*Saklı Olmaz Birbirinden Can ve Ten
Canı Görmek İçin Engel Bir Tek "Sen"*

Nefes candır...

Yani insanoğlunun ruhuna üflenendir.

Tense Yaradan'ın çamurdan yaptığı beden...

Nefesin içinde Yaradan'ı bulmak için bedenin hük-
mü çekilmelidir aradan. Tıpkı Yunus Emre'nin de de-
diği gibi:

"Sen çekilersen aradan, kalır seni Yaradan."

Beden odaklı yaşayan insanoğlu, sağlıklı ya da sağlıksız olmayı da yine beden üzerinden tarif eder. Oysa sağlık da varlık da nefestedir.

Sufiler nefes egzersizlerine bu yüzden çok önem verir. Sadece temiz ses çıkarmak için ney üflemeye yönelik nefes çalışmaları değildir bunlar. Nefeste Yara-dan'ın varlığını bulmak yolunda geliştirilen bir çalışma sistemidir.

Bayezid-i Bestami'nin meşhur bir hikâyesi vardır:

Bayezid-i Bestami bir gün öğrencilerine ders verirken yakınlardan bir köyün ağası yanlarına gelir ve küçümser gibi bakarak kinayeli bir tavırla “Siz bu sene hacca gitmiyor musunuz?” diye sorar.

Kimseden çıt çıkmaz.

Bunun üzerine ağa devam eder konuşmaya.

“Ben beşinci kez gidiyorum hacca” der.

Kendince üstünlük taslıyordur herkese. “Oralardan bir isteği olan var mı?” diye sorar alay edercesine.

“Niye hacca gidiyorsun ki?” der Bayezid-i Bestami. “Benim etrafımda yedi defa dönsen de aynı şey işte.”

Ağa çok sinirlenir bu ifadeye. “Efendi, efendi!” der sesini yükselterek. “Sen ne dediğinin farkında mısın? Bu yaptığın küfre girer.”

Bayezid-i Bestami gayet sakin bir tavırla karşılık verir ağaya.

“O yapı kurulalı beri Allah o yapının içine bir kere bile girmedii. Ama bu fakirin kalbinden bir kere bile çıkmadı...”

Yaradan’ı nefeste bulmak ya da nefes kadar yakın olduğunun bilincinde olmak, bedeninin aldatıcılığından, faniliğinden, gösterişinden, sınırlarından özgürleştirir insanı.

Beden sınırdır, nefes sınırsızlık...

Beden gösteriştir, nefes tevazu...

Beden korkudur, nefes güven...

Beden koşuldur, nefes koşulsuzluk...

Yaradan’ın ruhundan üflediğı ruhtur insanoğluna...



*“Ey gönül; ille de
birini seveceksen
dışını değil içini
seveceksin.*

*Gördüğünü herkes
sever ama sen asıl
görmediklerini
seveceksin.*

*Sözde değil özde
aşk istiyorsan
elbet tene değil
cana degeceksin.”*



IX. BEYİT

*Ney'in Sesi Gönlü Yakan Bir Aşk Ateşi
Kimde Yoksa Bu Ateş Yoktur Onun Neşesi*

“Aşk ateşiyle pişmek” deyimi çok önemlidir. Doğru anlaşılmadığında karşılıksız bir sevdanın peşinde harcanıp giden zamanlar ve duygular gibi kalır akılda.

Oysa aşkın temelinde adanmışlık vardır. Aşk, iyiliğe, güzelliğe, doğruya, hakka, adalete, paylaşmaya, sevgiye adanmak ve bu yolda emek sarf etmeye, sadakatle üretmeye devam etmektir. Bütünün hayrına hizmet etmek insanlığın borcudur adeta. Koca bir ömür kimseye faydası dokunmamış, başkalarına destek olmamış, kimseye hakkı geçmemiş, hiçbir şey için iyilikte bulunmamış ya da iyilik üretmemiş, paylaşmamış, bedeli ne olursa olsun sevgi beslemeye devam etmemiş, yüreğine kuşku bulaşmasına izin vermeden

hayat yolunu yürümeye çabalamamış bir ömrü ömürden saymak mümkün müdür?

Bencilce bir yaşam sürmenin kıymeti ne olabilir ki?

Üretmeden, paylaşmadan, hayrını başkalarına da yaşatmadan çalışıp durmanın adı “emek” olabilir mi?

Olamaz...

Dolayısıyla bir güzelliğe aşkla adanmak ve bu uğurda rahatını bozup seve seve emek vermek, eylemde olmak çok kıymetli... İşte bu yolda yanmaya devam ettikçe büyür, gelişir, ustalaşır insan.

Kendini bilme ve insanlığın hizmetine adanmış bir biliminsanının yürüdüğü yol da aşk yoludur işte. Bu yolda sarf ettiği çaba, göze aldığı zorluklar da aşk ateşinde yanmak ama yandıkça da pişmek, olgunlaşmak ve ustalaşmaktır nihayetinde.

Uzaktaki sevgilinin arkasından insanın kendini kişisel buhranlara sürüklemesi aşkın ateşinde yanmak değil, aşk sanılan bir duygu yanlışlığına sürüklenmek sayılabilir ancak. Mevlana'nın sözünü ettiği aşk ateşinde yanmak kutsallığıyla yan yana dahi koyamayız bu iki kavramı...

Eğer can kulağıyla dinlersen, ney sesi seni yacak, olgunlaştıracaktır kuşkusuz.

Ney sesi Osmanlı zamanında Gevher Nesibe Şifaiyesi, Manisa Bimarhanesi, Mimar Sinan'ın yaptığı Sultan II. Bayezid Şifahanesi gibi birçok merkezde hastaları tedavi etmek amacıyla da kullanılıyordu.

Aynı zamanda Kayseri'deki Selçuklu Uygarlığı Müzesi'nde de şifahaneleri görmek mümkün. Müziğin iyileştirici gücünden uzun zaman nasıl da faydalandığına şahit oluyoruz tarih sahnesine baktığımızda.

Ney'in gönlü yakarak iyileştiren bir aşk ateşi olduğunu söyleyen Mevlana'nın bu görüşü üzerinde uzun boylu düşünen tıp insanları, eski zamanlarda şifahanelerde yaptıkları müzikli terapilerden olumlu ve etkili sonuçlar elde etmeyi başardılar.

Günümüzde de tıp alanında tedaviyi desteklemek amacıyla müzik terapisi konusunda olumlu gelişmeler ve adımlar atılmaktadır.

Ayrıca ben de bu alanda ilerlemek için dünyanın en meşhur konservatuvarlarından Berklee College of Music'in "Music for Wellness" ("Sağlık İçin Müzik") programına katıldım.

Hem müzikte akademik eğitim almak hem de ney sesini daha geniş kitlelere duyurmak istiyorum. Çünkü biliyorum ki ney sesi insanlığı ortak duygularda bir araya getirebiliyor ve kalplere dokunuyor. Sadece bir tını bile bazen bir insanın hayatını değiştirmeye yetiyor.



*“Gökyüzünde,
yıldızlar arasında
parlak ay
nasıl görünürse
âşık da
yüzlerce kişi
arasında
öyle görünür.
O göründü mü
herkesin
parlaklığı söner.”*



X. BEYİT

Sevgiden Ağlar Ağlarsa Ney
Sevgiden Çağlar Çağlarsa Mey

Meyin sözlük anlamı şaraptır. Dolayısıyla “meyhane” de şaraphane ya da şarap evi anlamına gelir.

Tasavvufta ise pek çok anlamda karşımıza çıkar mey... İnsanı sarhoş eden meye karşılık sufiler de kendilerini aşk sarhoşu olarak tarif ederler.

Tasavvufta ağlamak bile yakınıp dövünmek, çaresizlik içinde yıkılıp gitmek, ıstıraba yenilmek değildir. Ağlamanın da, hüznün de, sarhoşluğun da temelinde hep sevgi vardır.

Dolayısıyla içinde sevgi olan hiçbir eylem ne yıkım doğurabilir ne de kayıp... Sevgi dolu bir gözyaşından kin, öfke, intikam sonucu çıkmaz. Sevgiyle kabullenilmiş bir

hüznün içinden dünyadan kopuş, hayata küsüş, başkalarına tavır alış çıkmaz. Sevgi sarhoşu birinin, birine ya da bir şeye zarar vermesi mümkün değildir. Bu ancak coşku verir.

Her ne olursa olsun, sevgiyle dolu bir yürek kül-lerinden doğar yeniden. İsyana, intikama, öfkeye kapılmadan sevginin verdiği güçle ve şevkle her zaman aşkla, neşeyle, inançla tutunur hayata. Tekâmülünü sonlandırmaktan vazgeçmez. Kabuğuna çekilmez. Küsmez... Olanın içindeki hayrı anlar... Bu ona ne kadar acı ve hüznün de verse, yüreğindeki sevgi güçlü gelir ve yarım kaldığı yerden devam eder yaşam yolculuğuna.

Bu öyle bir aşk sarhoşluğu ve ilahi düzene duyulan sonsuz güvendir ki, ağlamak bile, yanmak bile ödüle dönüşür.

Dünya sevgi üzerine inşa edilmiştir. Sevgisiz hayatın hiçbir değeri yoktur. Anlamsızdır. Saçma bir vakit geçirme halidir. Hatta içinde sevgi olmayan ilim bile anlamsızdır.

Fuzuli bir beytinde konuyu aynen şöyle aktarır:

*“Aşk imiş her ne var âlemde
ilm bir kıyl ü kaal imiş ancak.”*

“Kıyl ü kaal” dedikodu yapmak, boş konuşmak demektir. Yani Fuzuli, aşk ve sevgi yoksa ilimin bile bir dedikodudan, boş konuşmalardan ibaret olduğunu anlatıyor aslında.

Ney sesinin de, aşk sarhoşluğunun da, ilimin de amacı, sevgiyi icra etmektir önce... Yaşamak ve yaşatmaktır. Anlamlandırmaktır.

Mevlana her eylemde ve her solukta sevgiyi icra etmenin önemine dikkat çeker. Doğada da her canlı, topraktaki her kımiltı, sudaki her hareket bile sevgiyi icra eder.

Ben dostlarımı ruhumla severim

Sonsuz bir karanlığın içinden doğdum.

Işığı gördüm, korktum.

Ağladım.

Zamanla ışıktaki yaşamayı öğrendim.

Karanlığı gördüm, korktum.

Gün geldi sonsuz karanlığa uğurladım sevdiklerimi...

Ağladım.

Yaşamayı öğrendim.

Doğumun, hayatın bitmeye başladığı an olduğunu

Aradaki bölümün, ölümden çalınan zamanlar olduğunu

Öğrendim.

Zamanı öğrendim.

Yarıştım onunla...

Zamanla yarışılmayacağını

Zamanla barışılacağını, zamanla öğrendim...

İnsanı öğrendim.

Sonra insanların içinde iyiler ve kötüler olduğunu...

Sonra da her insanın içinde

İyilik ve kötülük bulunduğunu öğrendim.

Sevmeyi öğrendim.

Sonra güvenmeyi...

Sonra da güvenin sevgiden daha kalıcı olduğunu

Sevginin güvenin sağlam zemini üzerine kurulduğunu

Öğrendim.

İnsan tenini öğrendim.

Sonra tenin altında bir ruh bulunduğunu...

Sonra da ruhun aslında tenin üstünde olduğunu öğrendim.

Evreni öğrendim.

Sonra evreni aydınlatmanın yollarını öğrendim.

Sonunda evreni aydınlatabilmek için önce çevreni aydınlatabilmek

Gerektiğini öğrendim.

Ekmeği öğrendim.

Sonra barış için ekmeğin bolca üretilmesi gerektiğini.

Sonra da ekmeği hakça üleşmenin, bolca üretmek kadar

Önemli olduğunu öğrendim.

Okumayı öğrendim.

Kendime yazıyı öğrettim sonra...

Ve bir süre sonra yazı, kendimi öğretti bana...

Gitmeyi öğrendim.

Sonra dayanamayıp dönmeyi...

Daha da sonra kendime rağmen gitmeyi...

Dünyaya tek başına meydan okumayı öğrendim genç yaşta...

Sonra kalabalıklarla birlikte yürümek gerektiği fikrine vardım.

Sonra da asıl yürüyüşün kalabalıklara karşı olması gerektiğine vardım.

Düşünmeyi öğrendim.

Sonra kalıplar içinde düşünmeyi öğrendim.

Sonra sağlıklı düşünmenin kalıpları yıkarak düşünmek

Olduğunu öğrendim.

Namusun önemini öğrendim evde...

Sonra yoksundan namus beklemenin namussuzluk olduğunu

Gerçek namusun, günah elinin altındayken, günaha el sürmemek olduğunu öğrendim.

Gerçeęi öğrendim bir gün...

Ve gerçeęin acı olduğunu...

*Sonra dozunda acının, yemeğe olduğu kadar hayata da
Lezzet kattığını öğrendim.*

Her canlının ölümü tadacağını

Ama sadece bazılarının hayatı tadacağını öğrendim.

Ben dostlarımı ne kalbimle ne de aklımla severim.

Olur ya...

Kalp durur...

Akıl unuttur...

Ben dostlarımı ruhumla severim.

O ne durur ne de unuttur...



*“Küsmek ve
darılmak için
bahaneler aramak
yerine, sevmek
ve sevilmek için
çareler arayın.”*



XI. BEYİT

Ney Dostundan Ayrılmışların Arkadaşıdır Perdeleri, Perdelerimizi Açmıştır

Neyin üzerinde açılan yedi deliğe “perde” denir. Yani ney üzerinde yedi perde açılır ve bu perdeyle birlikte ezgiler, melodiler ortaya çıkar. Neyzen üflerken perdeleri açtıkça, aslında insandaki perdeler de açılır.

Yani ruhuna Yaradan’ın ruhundan üflenmiş olan insanoğlunun yedi nefis perdesi de ahenkle adım adım açılabilir. Bunun için gerekli olan sükûnet, bilgi, kabul, sabır ve olgunlaşmaya adanabilmektir.

İlk nefis perdesi “Nefs-i emmare”dir, sonuncusu ise “Nefs-i kâmile”.

Yani kemale ermiş, olgunlaşmış nefis.

İnsanın nefis perdeleri açıldıkça benlik kaygısı, kibir, çokbilmişlik duyguları da körelir, yok olur, üzerine sinmez. Çünkü bütün bunlar korkudan kaynaklanır. Kendine, ilahi düzene ve yaşama güven duymayan insan korkuyla benlik alanını korumaya yönelir. Kibre, hırsa, benlik savaşına, kıskançlığa kapılır. Oysa kâmil insan güvende olduğundan emindir. İlahi düzene inancı tamdır, sorgusuzdur, koşulsuzdur. Perdeler açıldıkça sonsuz bir güven ve bütünlük deneyimi başlar. Güvenden uzaklaştıkça ayrılığa düşer insan. Yaradan'dan uzaklaşmak, O'nun ilahi düzenine, adaletine güvenmemek ve bu yüzden hırsa, kibre, korkuya ve kıskançlığa düşmek ayrılık, uzaklık ve kaybolmuşluk deneyimi yaşatır insana.

Ayrılığa düşmüş, kaybolmuş insana rehberlik edecek olanın yine ilahi ses olduğuna inanır Mevlana...



*“Vedalar; gözleri
ile sevenler içindir.
Çünkü gönülden
sevenler hiç
ayrılmazlar.”*



XII. BEYİT

*Kim Görmüş Ney Gibi Hem Zehir Hem Panzehir
Ney Bir Bulunmaz Arkadaştır Hemfikir*

Ney dinletilerimde mutlaka “Hissiniz nedir?” diye sorarım dinleyicilerime. Yıllardır aldığım cevaplar neredeyse hiç değişmedi şimdiye kadar:

“Acı.”

“Hüzün.”

“Neşe.”

“Dinginlik.”

“Korku.”

“Huzur.”

Çok garip değil midir sence, aynı ney sesinden hem acı aksın insana hem de huzur ve mutluluk?

Ney sesi bu açıdan da üzerinde durulması, çokça konuşulması gereken bir enstrüman. İnsan psikolojisinin ve yaratımının küçük bir prototipi adeta.

Mevlana'nın da hayatı ve insanoğlunu ney üzerinden tarif etmesi boşuna değildir.

Mevlana, *Mesnevi*'nin on ikinci beytinde ney sesinin ihtiyacı olana ihtiyacını verdiğini söyler. Kimine zehirdir belki, kimine panzehir...

Dertliyle de, kederliyle de, acı çekenle de, coşku içinde olanla da, mutluluk duyanla da hep hemfikirdir, hep arkadaşır.

Çünkü bütün bunların hepsi hayata dahildir. Mut-suzluk bir ceza değildir, deneyimdir. Coşku ve neşe de bir ödöl değildir. O da bir deneyimdir. Hepsi hayatın içindedir ve yine insan içindir.

Hisler, insana yolunda giden ya da gitmeyen şeyler hakkında ipuçları verir. Dikkat etmesi, odaklanması, emek vermesi, belki de koruması, sahip çıkması, desteklemesi gereken yerleri işaretler, gösterir.

Her şey insanın hayrınadır, insan içindir.

Dolayısıyla bazı duyguların adını olumsuz duygular, bazılarını olumlu duygular diye adlandırmak doğru değil...

Her duygu bir şey anlatır insana...

Mühim olan tabii ki duygunun ne dediğini dinlemektir.

Dinle!

Duyguların sana ne söylüyor duy!

Her an mutlu olmak diye bir şey yok. Mutluluk kadar sıkıntı da var hayatta. Huzur kadar huzursuzluk da var. Hepsini hissedeceğiz. Gece olduğu için gündüz de var. Siyah var ki beyaz da görünüyor. Hayatın dengesini gör.

Kesintisiz huzur ve mutluluk hali yoktur. Yersiz bir hedeftir bu... Mümkün değildir. Ne yazık ki yeni çağın hız insanı, kesintisiz, sürekli bir mutluluk haline inandırıldı. Üstelik zorlandı ve alıştırıldı da... Kendini biraz mutsuz ya da huzursuz hissettiğinde endişeleniyor, ne yapacağını bilemiyor. Kendini kısa süreli mutluluk halleriyle avutmak için ya sigara içiyor, ya uyuşturucu kullanıyor, alkol alıyor, yemek yiyor, televizyon izliyor, dizilere sarıyor. Bir tür bağımlılık geliştiriyor. Oysa acının doğal olduğunu kabullense ve yaşamayı seçse, acı zaten gelip geçecek. Ancak acıdan kaçmaya çalıştıkça acının geçmesi de zorlaşıyor. Acıya dayanıksızlık baş gösteriyor.

Hastanelerde kalp atışlarını ölçen elektrokardiyografi cihazını görmüşsündür.

Yaşayan insanın kalp atış çizgileri nasıldır?



Peki ya bir ölününki nasıl görünür bu cihazda?

Yaşıyorsan iniş de vardır çıkışlar da vardır hayatta.

Sorunu olmayan korkmalıdır hatta. Belki öldüğünün farkında bile değildir çünkü...

Hayatın zıtlıklarla var olduğu bir dengedir burası... Siyah olmadan beyazın olmayacağını algılamak, diken olmadan gülün olmayacağını bilmek...

Bir tevekküldür bu seviye.



*“Zıtlar, zıtlardan
zuhur etmekte.
İyi bilmedikçe
kötüyü bilemezsin.*

*Ey yiğit,
zıt, zıddıyla
görülebilir; denizin
dibinde inciler,
taşlarla karışık
olarak bulunur.”*



Zıtlıkları Reddetmek, Hayatın Dengesini Reddetmektir

Bir zamanlar bir köyde büyük bir ağaç varmış. Bu ağacın gövdesinden iki büyük dal çıkarmış. Bir dalında sadece insana hayat ve sağlık veren meyveler yetiştirmiş. Diğer dalındaysa zehirli ve ölümcül meyveler...

Gel zaman git zaman hangi dalında hangi meyvenin yetiştiğini unutmuş insanlar. Günün birinde yaşlı bir adam, yana yakıla gelmiş ağacın yanına. Hastalıktan ölmek üzere olan torununu kurtarabilmek için ağacın hayat veren meyvelerine ihtiyacı varmış ama hangi dalda hangisi yetişiyor bilmiyormuş.

Bunun üzerine gidip köylüleri çağırmış yanına.

“Ben ağacın bir meyvesini alıp yiyeceğim...” demiş. “Eğer ölürsem anlayın ki diğer daldaki meyveler hayat veren meyvelerdir. Bir tanesini alıp torunuma yedin, onu iyileştirin.”

Köylüler teklifi kabul etmiş. Herkes beklemeye başlamış. İhtiyar bir meyveyi alıp yemiş. Sonra ne görsünler? İhtiyarın ak saçları simsiyah olmuş. Bükülen beli dikleşmiş, yüzünün çizgileri silinmiş. Gençecik, yakışıklı bir adam olmuş. Hayat veren meyveleri bulmuşlar böylece. Bir tane de torununa alıp götürmüştü. Çocuk da hemen iyileşmiş.

Köylüler hayat veren meyvelerden toplamaya başlamışlar. Gel zaman git zaman akıllarına bir mevzu takılmış. “Bizim çocuklar yanlışlıkla kötü meyvelerden yerlerse ölürlər. En iyisi kötü dalı keselim. Sadece hayat veren meyvelerin yetiştiği dal kalsın.”

Herkes bu konuda hemfikir olmuş. Ağacın kötü meyveli dalı o gün kesilmiş. Fakat ertesi gün hiç beklemedikleri bir manzarayla karşılaşmışlar. Ağacın zehirli meyve veren dalları kesilince, hayat veren meyvelerin yetiştiği dal da kurumuş.

Bunun üzerine anlamışlar ki, hayatta her şey zıddıyla var.

Zıtlıkları reddetmek, hayatın dengesini de reddetmektir. Hakikati kabul etmemektir. Kâinatın düzenine direnmektir.

Direnç, kırıcı ve yıkıcıdır. Esneklik ve kabuldür hayatı kucaklamaya yeten meziyet... O yüzden hayatın iyisiyle kötüsüyle bir dengede olduğunu kabul et ve bu kabulle hayatını yaşa.



*“Nice
düşmanlıklar
vardır, dostluğa
çıkarm; nice
yıkılmalar vardır,
yapılmaya döner.
Bulut ağlamadıkça
yeşillik gülmez;
çocuk ağlamadıkça
süt akamaz.”*



XIII. BEYİT

*Anlatır Ney: Aşk-ı Mecnun'un Nedir
Zorlu Bir Yoldan Haber Vermektedir*

Leyla'sına kavuşamayan Mecnun çöllere düşer. Sevdiğinden ayrı düşmüş olmanın acısını çekerken, kendini dünyevi kaygılardan uzaklaştırınca zaman içinde fark eder ki, içinde yanan aşk ateşi varoluşun, hayatın, ölümün ve ilahi düzenin bir parçası... Leyla'yı ararken Mevla'ya ulaşmış olmak gibi tıpkı...

Leyla ile Mecnun hikâyesi bu açıdan da çok özeldir. Sadece iki sevgilinin birbirinden ayrı düşmüş olması değil, dünya kaygıları sona erdiğinde başlayan ilahi güvenin keşfidir. İlahi ateşin harlamaya başlamasıdır.

Elbette insan hayatının her döneminde ektiği tohumla buluşur. İyi ya da kötü, doğru ya da yanlış değildir bu... Ne var ki her buluşma için muhakkak bir tohum

ekilmiştir ama... Herkes verdiği emekle buluşur. Buluşmanın kalitesi elbette tohumun kalitesiyle ilgilidir.

Zahmet olmadan rahmet olmaz.

Leyla'yı sev, ama Leyla'nın içine o aşkı veren Mevla'ya da ulaş.

Leyla ile Mecnun hikâyesi, sevgiliye duyulan aşkla ilgili de tesirli bir uyanışa davet eder okuru.

Aşkın kaynağı sevgilinin kendi değildir. Ona yüklenen anlamlar, sunulan sevgi seli, hoşgörü, anlayış ve güzellikler bir kaynaktan akar. Bu kaynağa ev sahipliği yapan da âşığın kendidir. Kendinde olanı yükler sevgilisine. Dostoyevski'nin de *"Güzel olan sevgili değildir, sevgili olan güzeldir"* derken tarif ettiği şey de tam olarak budur. Sevgiliye yüklenen anlamlardır güzel olan ki bu anlamlara ev sahipliği yapan gönül âşığın gönlüdür. Âşık gönlündeki coşkun sevgiyi, kuşkusuz ki Yaradan'ın aşk kaynağından alır.

Hazreti Ali de bu yüzden **"Allah seni özgür yaratmışken kimsenin kölesi olma"** diye hatırlatır.

Leyla ile Mecnun'un anlatılagelen kıssalarından birini aktarmak isterim yeri gelmişken:

Mecnun bir gün köyde Leyla'nın yemek dağıttığını duyar ve hemen bir hevesle köye varır. Yemek sırası oluşmuştur. Kendi hemen sıraya girer. Tam yemek sırası ona geldiğinde Leyla kaşığın tersiyle eline vurur ve Mecnun'a yemek vermez.

Bunun üzerine Mecnun yeniden sıraya girer. Sırası geldiğinde Leyla tekrar kaşıkla vurur eline ve yemek vermez.

Mecnun çaresiz herkesin gitmesini bekler. Kalabalık dağılınca Leyla'nın yanına gider. "Niye bana yemek vermedin?" diye sorar.

Leyla da ona şu cevabı verir:

"Ey Mecnun, herkes benim yemeğimi istedi, bari sen yemeğimi değil de beni isteseydin..."

Sufiler bu hikâyede Allah'ın cennetini değil, kendini istemek gerektiğinin anlatıldığını söylerler. Cennete ulaşmak için ya da cehennemden kaçmak için değil, hakikate ulaşmak için çabalamalı insan.



*"Cennet cennet dedikleri
Birkaç köşkle birkaç huri
İsteyene ver onları
Bana seni gerek seni..."*



Yunus Emre de aynı duygularla anlatır Yaradan'a olan aşkını... Bir ödül uğruna ya da bir cezadan sakınmak adına iyi olmaya çalışmakla, koşulsuz hakikatin peşinde olmak ve bu uğurda her şeyi göze almak aynı olur mu hiç?



*“Canı canana
teslime hazır
değilsen,
ben âşığım
deme kimseye.”*



XIV. BEYİT

***Aklını Yitiren Âşıklar Gerçek Aşkı Gösterdi
Konuşan Dille Kulağa Hoş Sedalar Verdi***

“Akıl gidilecek bütün yolları bilse de, aşk yolunu bilemez, şaşırır kalır” der Mevlana.

Aşk yolu bir akıl seyri değildir. Yemeği üstüne dökmek içindir akıl tasavvufta...

Yola, kalple çıkılabilir ancak... Hesap kitap yapmadan, ölçüp tartmadan, önünü arkasını düşünmeden, planlamadan, sorgulamadan, kaygılanmadan, korkmadan...

Tam bir teslimiyet ve güven halidir tasavvuf...

Bir eminlik duygusu üzerinde yükselir.

İlahi düzenle pazarlık yapılamaz. Kimsenin akıllı ilahi düzenden üstün değil...

Sevilirsem severim, sadakat gösterilirse sadık kalırım, kazanacaksam çalışırım, degecekse yola çıkarım, faydası dokunursa faydam dokunur, şemsiyem varsa yağmura çıkarım...

Koşullar, insan aklının bir bozgunudur.

Beyitte de sözü edilen “aklını yitiren âşıklar” tam da bu türden koşullardan özgürleşmiş olanlardır.

Sevgileri koşula bağlı olmayan, çabaları kazanç uğruna olmayan, hesap kitap ya da çıkar düzeni oluşturmak kaygısı gütmeyenler, elbette neden hayatta olduklarının farkındadırlar.

Tabii ki bu insanların, insanlığa aktaracakları bilgelik çok kıymetli olacaktır. Konuşan dilleri hoş sedalar verecektir âleme...

Kişinin değeri nedir?

Aradığı şeydir!

Eğer sen can konağını arıyorsan bil ki sen cansın.

Eğer bir lokma ekmek peşinde koşuyorsan sen bir ekmeksin.

Bu gizli bu nükteli sözün manasına akıl erdirirsen anlarsın ki

Aradığın ancak sensin sen

Madendeki inciye aradıkça madensin

Ekmek lokmasına heves ettikçe ekmeksin

Şu kapalı sözü anlarsan anlarsın her şeyi

Neyi arıyorsun sen osun

Senin canın içinde bir can var o canı ara

*Beden dağının içinde mücevher var o mücevherin
madenini ara*

A yürüyüp giden sufi gücün yeterse ara

Ama dışarıda değil aradığını kendinde ara

Benim aşktan başka bir arkadaşım yoktu ve olmadı

*Ne dünyaya gelmeden önce ne de daha sonra aşksız
yaşadım*

Canım içimden bana şöyle sesleniyor:

Ey aşk yolunun olgun yolcusu, bana kapıyı aç!



*“Aşk nasip işidir,
hesap işi değil.
Aşk adayıştır,
arayış değil.
Sen adanmış
ve yanmışsan
bu uğurda
aşk sana
uzak değil!”*



XV. BEYİT

Derdimizden Gün Zamansız Dolmada

Her Yanış Bir Günle Yoldaş Olmada

Her insan eşsizdir, her insanın özel bir tekâmül süreci vardır. Yeryüzündeki görevi, varlığının anlamı özgündür. Tıpkı parmak izi gibi... Dolayısıyla herkesin yolculuğu da başkadır bu yüzden. Birinin yolu diğerinin ideal yolu olmayabilir. Her deneyim, her insanda başka bir sınava dönüşebilir. Kimi hayata yeniden başlar bir sınavla, kimi geciktirir kendini, içine kapanır. İkisi de başka ödevler almışlardır ama aynı durumdan. Ne iyi ne kötü, ne doğru ne yanlış... İkisi de ihtiyacı olanla buluşmuştur nihayetinde.

Mevlana da her insanın başka bir yanma zamanı olduğunu anlatır. Bunun tekâmül seviyesiyle ilgisi vardır muhakkak. Kimi çok sevdiğini kaybeder yanmaz, kimi

parasını kaybeder yanıp kül olur. Biri doğru diğeri yanlış diyemeyiz. Her ruh, kendi gelişmişliğinin kaderini yaşar. Tepkisi de bu yüzden farklı olur. Kimseye “Çok sevdiğini kaybettin de neden yanmıyorsun?” diyemeyiz. Hangi küllerden kaç defa nasıl doğdu bilemeyiz. Bunu sorgulamak da yargılamak da bize düşmez. Yaradan’la arasındaki ilişkisi özeldir. Kimseye “İki kuruş para kaybettin diye neden böyle çok yanıp yok oldun?” da diyemeyiz. Onun da hangi korkularla nasıl sınanıldığını bilemeyiz. Sorgulaması da yargılaması da bize düşmez.

Mevlana’nın yanması da Şems’in gidişiyle olmuştur. “Sen koskoca Mevlana, bir dost seni terk etti diye neden bu kadar yanıp kavruldun?” demek de haddimizi aşar. Kimsenin yangını, ötekiyle aynı değildir. Hatta yangından ne anladığı bile insanın tekâmül seviyesine göre farklılık gösterir. Kimileri için ölüm de sadece ölüm değildir çünkü... Hem Şems’in yokluğuyla neye mal olduğunu bilmek o ruh seviyesine erişmeden mümkün olabilir mi ki?

Hayır...

Nasıl ki ney kamışı sazlıktan koparıldıktan sonra işlenmeye hazır hale gelmesi için bir yıl bekletilmeye alınırsa, Mevlana da olgunlaşmak yolunda bekleyip durmuştur Şems’i...

Mevlana’nın yanıp kavrulurken Şems’e yazdığı şiirlerde de hissedilir çektiği acı:

“Kusuruma bakmayın benim, dostlar, bağışlayın beni.

Ben davullara, bayraklara aldırmayan bir padişahın yoluna düşmüşüm, deli divane olmuşum.

Çok uzaklardan yürüyen bir adam gibiyim ben, çok uzaklardan geçen bir hayal gibi.

Ama yok da sayılmam hani, var olan bir şeyim ben.

Haydi ben bensiz geleyim, sen sensiz gel.

Ne varsa şu ırmağın içinde var, soyunalım iki can, dalalım şu ırmağa, hadi.

Bu kupkuru yerde yakınmadan gayri ne gördük, bu kupkuru yerde ne gördük zulümden gayri?

Bu ırmakta ne ölmek var bize, bu ırmakta ne gam var, ne keder var, ne dert.

Bu ırmak alabildiğine yaşamaktan, bu ırmak iyilikten, cömertlikten ibaret.

Durma, çabuk gel, gelmem deme.

Ne evet demek yaraşır sana, ne hayır, dostum, senin şanına sadece gelmek yaraşır.”



*“Aşk sandığın
kadar değil,
yandığın
kadardır.”*



XVI. BEYİT

*"Geçti Gün" Der, Etmeyiz Yersiz Keder
Var Ol Ey Sen Tertemiz İnsan! Yeter...*

Günler geçip gitmektedir ama Şems dönmüyordur bir türlü...

Yine de olanı kabullenmek gerekiyordu ki Mevlana'nın yaşadığı imtihanın en önemli seviyesidir burası...

Hiçbir zaman isyana düşmemiştir Mevlana. Gösterdiği sabırla ve tevekkülle de örnek olacak kendi adına zorlu ve acılı bir sürecin içinden geçmiştir.

Hırs, öfke, hesap sorma, hesaplaşma, ders verme, yüzleşme, kavga etme... Hiç ama hiçbiri canlanmamıştır yüreğinde. Yokluğuyla yüreğini yakana bile iyilik dilemeye devam etmektedir.

“Yersiz keder” deyiminin üzerinde durmak gerekir.

Kederlenmeye değer ya da kederlenmeye değmez ayrımı yapılmıyordur burada. Kabulde olmanın önemi-ne dikkat çekiliyordur sadece...

Olanı değiştirmeye güç yetiremiyorsa insan, kabule geçmesini becerebilmelidir. Hem zaten olanı değiştirmenin de ilk kuralı, olanı olduğu gibi kabul etmekten geçer.

Olanla çatışmaya girmektense, bu uğurda hırpalanıp yersiz bir ıstıraba düşmektense, bu imtihanın öğretmeye çalıştığı şeye kulak vermek süreci iyileştirecektir, şifalandıracaktır.

Burada yine mühim olan olanı dinleyebilmektir.

Yine insanın dinleme kabiliyetine dikkat çeker Mevlana...

“Dinle!” der.

Ne kadar acı çekse de, acının insanı olgunlaştırdığını ve onu zamanla bir şaire dönüştürdüğünü, insan-ı kâmil olmaya götürdüğünü bilir.

Şemsî yazdığı bir mektupta *“Aşkın insanı büyüüttüğünü, olgunlaştırdığını da öğrendim artık. Bu yaşıma kadar kimse öğretmedi bunu bana...”* der.

Mevlana gönüldaşıyla ilgili bir hakikatin peşinde bile değildi bir zaman sonra, onunla ilgili yalanlarla bile huzur bulacak gönül olgunluğuna ulaşmıştı.

Mevlana Şems'i ararken, Konya'da yalancılığıyla ün salmış bir adama rastlar. Adam Şems'i Bağdat'ta gördüğünü söyler. Bunun üzerine adama teşekkür eder Mevlana... Üzerindeki hırkasını çıkarıp hediye eder. Mevlana'nın yanındaki dost, bu adamın aslında bir yalancı olduğunu bildiği halde, neden hırkasını ona verdiğini sorar.

“Yalanına hırkamı verdim...” der Mevlana. “Doğru söyleseydi canımı verirdim.”

Yangın dolu bir bekleyiş içindedir ama bir o kadar kuvvetli bir kabullenışı vardır.

Mevlana'ya göre zorlukların en yoğun olduğu anlarda en güzel hediyeler gelir. Baharlar, sonbaharda saklıdır. Sonbahardan kaçma, yağmurlara küsme...



*"Biliyorum
sığmazsın
hiçbir yere
bu sevdıyla
dünya sana dar.
Ama dayan
gönlüm.
Dayan ki
her gecenin
mutlaka
bir sabahı var."*



XVII. BEYİT

Balıktan Gayrısı Suyuna Kandı Nasibi Olmayanın Rızkı Gecikti

Aşka düşmüş âşıktır on yedinci beyitte “balık” metaforuyla kastedilen kişi... “Âşıklar dışında herkes bir su içti ve o suya kandı ama hakiki âşık, tıpkı bir balık gibi denizin içinde yüzdüğü halde suya doymadı” der Mevlana.

İnsanın sonsuz bir evrende gönlünü elverdiğince genişletebilmesi çok kıymetlidir. Böylece aldığı her solğun, yaşadığı her deneyimin, attığı her adımın onda başka bir görgüye, bilgeliğe, lezzete ve ustalığa dönüştüğünü görür.

“En doğrusu buydu” dersin ve daha doğrusunu almaya kapatırsın kendini.

“Aşk buydu işte” dersin ve hakiki aşka kapatırsın kendini...

Oysa insan okyanus kadar genişleyebilmeli, enginleşebilmeli ki dolup taşabilsin, ustalaşsın, büyüyüp gelişsin...

Bir gün Bayezid-i Bestami'nin karşısına biri çıkmış ve “Öylesine içtim ki artık hiç susamam” demiş.

Bayezid de bunun üzerine ona şu karşılığı vermiş:

“Gerçek er odur ki denizi içip bitirir, sonunda susuzluktan yine dili göğsüne sarkar ve daha yok mu der.”

Dolayısıyla bu noktada arayış içinde olabilmek çok önemli...

Sorular sormak, cevaplar aramak, ilimle meşgul olmak, öğrenmeyi sevmek, deneyimlere kucak açmak, irfana ulaşmak için çaba göstermek lazım gelir.

Elbette nasip diye bir hakikat de vardır ama nasip yolda olanı görür, yolda olanın karşısına ihtiyacı olduğu kadarıyla çıkar. Yolun kenarında bekleyenin, hayata izleyici kalanın nasiple buluşması mümkün müdür?

Değildir...

Yani bu aşamada da hesap kitap içinde olmamalı insan. “Nasibim bu kadarmış!” deyip kenara çekilmek ya da “İşin sonunda nasiplenilecek bir şey varsa uğraşalım..” deyip yola koyulmak aşk yolculuğunun yapısında yoktur.



*Aşk nasip işidir, hesap işi değil.
Aşk adayıştır, arayış değil.
Sen adanmış ve yanmışsan bu uğurda,
aşk sana uzak değil!*



Bulmak için arama! Ama unutma ki bulanlar da arayanlar olmuştur hep...

Elbette nasibinle buluşursun ama bunun için birtakım koşullar ve engeller koyma ortaya. Koşullar, buluşmayı geciktirir, zora sokar.

Sen kapıyı çalmaya devam et, o kapı elbet açılır. Sen yeter ki vurmayı bil, ne zaman açılır bilmem, yeter ki kapıda beklemeyi bil.



*“Her gün bir yerden göçmek ne iyi
Her gün bir yere konmak ne güzel
Bulanmadan, donmadan akmak, ne hoş!
Dünle beraber gitti cancağızım
Ne kadar söz varsa düne ait
Şimdi yeni şeyler söylemek lazım...”*





*“Sessizlik
en güzel sestir,
duyabilen
için...”*



XVIII. BEYİT

*Anlamaz Olgun Adam Ham Adamdan
Söz Hem Az Hem Öz Gerekir Vesselam*

Mevlana on sekizinci beyitle sonlandırır “Ney Mesnevisi”ni...

Muhtemelen anlaşılmak için artık susmak gerektiğini düşünmüştü. Ne kadar çok söylersen, ne kadar çok konuşursan, ne kadar çok ifade etmeye çalışırsan ve ne kadar ikna etmek çabasına düşersen, o kadar anlaşılmaz olursun.

Ayrıca sen dilediğin kadar ifade etmeye çalış bildiğini, günün sonunda herkes anlayabildiği kadarını anlamış olacaktır zaten.

Anlaşılmaya çabası boşunadır.

Anlaşılamamak seninle ilgili bir mesele değildir, anlayamayanla ilgili bir meseledir.

Hayatı boyunca çok eleştirilmişti Mevlana da. Hak-
kında yerli yersiz sözler sarf edilmişti. Muhakkak yaz-
dıklarıyla, söyledikleriyle ve yaşadıklarıyla çok değerli
bir felsefi akımın da öncüsü olmuştu...

Ne var ki bir zaman sonra susmaya karar verdi.

“Hamuş” dedi kendine. Yani suskun...

Sonunda sessizliği tercih etmişti. Aslında ne az ko-
nuşmuştur ne fazla... Yeterince konuşmuştur her zaman
ve yeri geldiğinde de susmayı bilmiştir sadece.

*“Ne kadar bilersen bil, bildiklerin karşındakinin an-
ladığı kadardır”* diye hatırlatır Mevlana... Çünkü cahille
sohbet etmek zordur bilene, çünkü cahil ne gelirse söy-
ler diline...

Her şeyin bir zamanı olduğu gibi bilginin de bir an-
laşılma zamanı vardır...

Bugün anlayamamış olan, belki bir zaman sonra
anlamış olacaktır ya da hayatı boyunca hiç anlayama-
yacaktır.

Bilgi her zaman ortadadır, gizli değildir, saklı de-
ğildir ama anlaşılması, bilinmesi herkesçe her zaman
mümkün olmaz. Bilgi hazır olana akar, hazır olanla bu-
luşur, canlanır, hayat bulur.

“Uzun süren bir tartışma iki tarafın da haksız oldu-
ğunu gösterir” sözünü çok severim. Yıllar önce işitmiş-
tim hiç unutmadım.

Yani bir noktadan sonra artık haklı haksız meselesi
de değildir konu... Sadece sonlandırmak gerekiyordur

tartışmayı ya da çatışmayı... Belli ki iki taraf da henüz hazır değildir bu imtihanın içinden çıkaracağı derse... Bu yüzden bazen sessiz kalmak gerekir çünkü sessizlik çoğu zaman daha çok şey anlatır.

“Sığ suları en hafif rüzgârlar bile coşturabiliyor. Derin denizleri ise ancak derin sevdalar. Anladım ki, derin ve esrarengiz olan her şey susuyor. Anladım ki susan her şey derin ve heybetli” diyen Mevlana da bazı bilgilerin ve tecrübelerin kelimelere sığamayacak düzeyde olduğunu kavramıştı. Bu bilgiyi aktarabilmenin en iyi yolu elbette ki sessizliğin sesini açmak olabilirdi ancak.

Suskunluğun gizlediği o kelimelere sığmayan hakikati dinlemek gerekiyordur o halde...

“Dinle!” insanoglu...

Sessizliğin içindeki hakikati dinle...

FELSEFE KİTAPLIĞI

Kendisinin Efendisi Olmayan Hiç Kimse Özgür Değildir
Epiktetos

Unutma Mutlu Bir Hayat Çok Az Şeye Bağlıdır
Marcus Aurellus

*

Gladyatör Kararını Arenada Verir
Seneca

*

Cehennem Acı Çektiğimiz Yer Değil Acı Çektiğimizi Kimsenin Bilmediği Yerdir
Hallac-ı Mansur

*

Kaderini Sev Çünkü Aslında Hayatın Bu
Friedrich Nietzsche

*

Sen Beni Aşağılayabilirsin Ama Ben Aşağılanmam
Diyojen

*

Hayatın Değeri Uzun Yaşanmasında Değil,
İyi Yaşanmasındadır
Michel de Montaigne

*

Roma Bilgeliği

*

Bazı İnsanlar Varlıklı Olsun Diye Neden Diğerleri Yoksul Olmak Zorunda?
Fidel Castro

*

İlim Anavatanımızdır, Cehalet ise Yabancı Bir Yer
İbni Rüşd

*

En Kutsal Gözyaşlarımızın Gözlerimize İhtiyacı Yoktur
Halil Cibran

*

Kalbinde İyilik Biriktirenin Yolu Hep Açıktır
Şems-i Tebrizi

*

Savaşmaktan Vazgeçtiğin An Kaybedersin
Ernesto Che Guevara